

SVERIGES EKONOMI

STATISTISKT PERSPEKTIV

– TREDJE KVARTALET 2005 –

Ur innehållet:

Många ljuspunkter i svensk ekonomisid 3

Det mesta går bra i den svenska ekonomin. BNP fortsätter stiga medan inflationen är bland de lägsta i Europa. En svag krona och historiskt låga räntor har lett till en ökande efterfrågan både inom landet och från utlandet.

Sveriges utlandsberoende är ofta underskattat...sid 8

Importberoendet i den svenska ekonomin är omfattande, vilket bör beaktas vid bedömning av hur konsumtion, investeringar och export påverkar tillväxt och sysselsättning i Sverige. Med hjälp av så kallade Input-Outputtabeller kan importinnehållet i ekonomins olika delar beräknas.

Produktiviteten växer starktsid 20

Produktivitetsutvecklingen i det svenska näringslivet har sedan början av 1990-talet varit mycket stark. Detta gäller även i en internationell jämförelse. Produktiviteten utvecklades väl även under det tredje kvartalet.

Förord

I följande rapport ges en förklarande analys av konjunkturläget i ekonomin utifrån ett statistiskt perspektiv. Fokus ligger på de senaste kvartalssiffrorna från nationalräkenskaperna och primärstatistiken.

Förutom att beskriva den ekonomiska utvecklingen inriktas rapporten på att redovisa hur statistiken hänger samman och hur den kan tolkas. Syftet är bland annat att informera om konsistens, respektive inkonsistens mellan olika statistikresultat, för att underlätta användarnas tolkning av statistiken.

Analysen i rapporten är en vidareutveckling av sådana analyser av den ekonomiska statistiken som Statistiska centralbyrån löpande genomför i sin roll som statistikproducent.

Enheten för ekonomisk analys vid avdelningen för ekonomisk statistik ansvarar för rapporten. Underlag, synpunkter och analyser har inhämtats från olika statistikområden vid Statistiska centralbyrån (SCB). Rapporten kommer ut fyra gånger per år.

STAFFAN WAHLSTRÖM

chef, Avdelningen för ekonomisk statistik

Monica Nelson Edberg

chef, Enheten för ekonomisk analys

20 december, 2005

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Internationell bakgrund	4
Finansmarknad	5
Export och import.....	6
BNP-utvecklingen i annat ljus.....	8
Hushållens konsumtion	11
Detaljhandelsstatistik som källa till NR.....	13
Offentlig konsumtion.....	16
Investeringar	17
SCB:s ledande indikatorer.....	20
Produktiviteten	20
Arbetsmarknad	25
Summary	26

Sammanfattning

Många ljuspunkter i svensk ekonomi

Det mesta går bra i den svenska ekonomin. Under tredje kvartalet fortsatte BNP-tillväxten att öka kraftigt, samtidigt som inflationen var bland de lägsta i Europa. Tilltagande internationell och inhemsk efterfrågan, en svag krona under hösten och historiskt låga räntor är de främsta drivkrafterna.

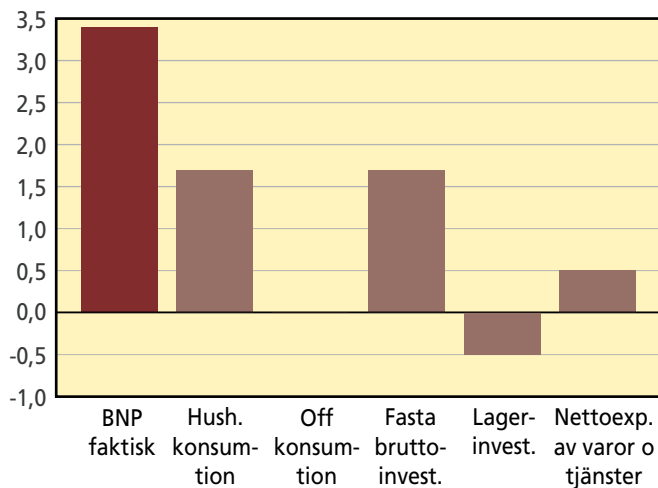
Börsuppgången, stigande bostadspriser och politiska löften inför valet 2006 underbygger optimismen i ekonomin. Investeringar i maskiner och bostäder samt hushållens konsumtion leder tillväxten.

Produktionen i näringslivet visar en fortsatt hög ökningstakt. Byggsektorn växer kraftigt, medan tillverkningsindustrin ökar mera måttligt. Tjänstebranscherna expanderar också, då främst parti- och detaljhandel, finanssektor och företags-tjänster. Under tredje kvartalet noterades också en ökad sysselsättning. Arbetslösheten förblir dock oförändrad i och med att arbetskraftens ökning ligger på samma nivå som sysselsättningsökningen.

Produktiviteten i näringslivet fortsätter att utvecklas starkt. En fördjupad artikel om produktivitetens utveckling visar att Sverige står sig väl i en internationell jämförelse.

Bidrag till BNP-tillväxten

Förändring kvartal 3 2005 jämfört med motsvarande period föregående år
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

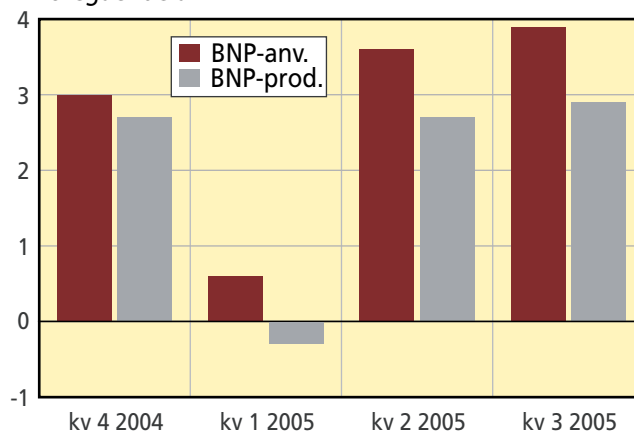
I en fördjupningsartikel ges exempel på ett alternativt sätt att redovisa bidragen till BNP-tillväxten. Importen fördelas på de olika komponenterna i försörjningsbalansen i stället för att BNP-bidraget från utrikeshandeln beräknas som ett exportnetto. Detta ger en kompletterande bild av tillväxtens drivkrafter i den svenska ekonomin. Dessa beräkningar visar att den utländska efterfrågan är ännu viktigare som drivkraft för BNP-tillväxten än vad som framgår av den traditionella beräkningsmetoden.

En annan jämförande studie görs mellan volymutvecklingen i detaljhandelsstatistiken respektive hushållens konsumtion i nationalräkenskaperna, där det finns en tidigare oförklarad nivåskillnad. En förklaring till denna skillnad är bland annat det kraftiga prisfallet på elektronikvaror.

I Sverige beräknas BNP med utgångspunkt från såväl ett produktions- som användarinriktat perspektiv. Det görs idag inga separata beräkningar från inkomstsidan. De beräkningar som görs av BNP från produktionssidan har under det senaste året regelmässigt hamnat lägre än de från användningsidan. Nationalräkenskaperna måste då genomföra en avstämning för att få fram en total slutlig summa. Dessa avstämningsberäkningar redovisas i samband med pressmeddelandet för BNP och finns på SCB:s hemsida, <http://www.scb.se/statistik/NR/NR0103/avstämningkv32005.doc>

Beräkning av BNP-tillväxt från användnings- respektive produktionssidan före avstämningar av nationalräkenskaperna

Procent jämfört med motsvarande kvartal föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Att det blir en differens mellan olika beräkningsmetoder är inte så förvånande, men det är oroande att denna skillnad ökar över tiden. Differensen har under det senaste året varierat från 0,3 till 1 procentenhet. Skillnaden får ses som ett mått på den osäkerhet som finns kring BNP-statistiken. Utifrån båda beräkningsmetoderna visas att tillväxten under tredje kvartalet är mycket stark och ligger i intervallet 2,9–3,9 procent, vilket bekräftar bilden av att Sverige idag har en mycket god tillväxt.

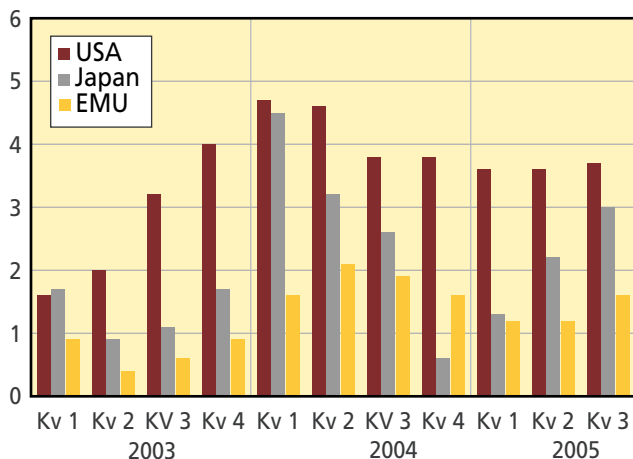
Internationell bakgrund

Bättre fart i världsekonomin

Höststormarna tycks inte ha dämpat den internationella konjunkturen under tredje kvartalet, utan tillväxten i världsekonomin verkar tvärtom ha fått en bredare bas än tidigare. Den ekonomiska tillväxten har varit oförändrat stark i Nordamerika och i de snabbväxande asiatiska länderna. Även den japanska ekonomin ser åter ut att vara inne i en period av starkare tillväxt. I Västeuropa har också skett en återhämtning under det tredje kvartalet.

BNP-tillväxten i USA var mycket robust under det tredje kvartalet; 4,3 procent i årstakt¹ enligt den reviderade statistiken från slutet av november. De amerikanska hushållens konsumtionsvilja tycks vara obrutet stark trots den långa rad av räntehöjningar som den amerikanska centralbanken genomfört. Inte minst har konsumtionen av kapitalvaror ökat starkt och sparkvoten ligger därför kvar på negativa tal. Bostadsbyggandet stiger också kraftigt. De privata företagens investeringar ökade med knappt 9 procent i volymtermer, det vill säga ungefär samma takt som tidigare. Utrikeshandeln uppvisar inte samma dynamik utan exportökningen stannade vid knappt en procent, medan importvolymen steg med 2 procent under det tredje kvartalet. USA-marknaden för andra länders export växte således relativt måttligt, men bytesbalansunderskottet steg ändå mot nya rekordhöjder.

BNP-tillväxt i USA, Japan och Euroområdet Procentuell volymförändring från motsvarande kvartal föregående år

Källa: Eurostat samt nationalräkenskaperna i Japan och USA

Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Tillväxttakten i den japanska ekonomin har accelererat under loppet av 2005, främst genom att den inhemska efterfrågan växer relativt starkt. Under tredje kvartalet låg BNP 3 procent över motsvarande kvartal förra året, vilket lett till att läget på arbetsmarknaden har förbättrats ytterligare. Återhämtningen i Japan och den fortsatt starka expansionen i Kina med 9,4 procent under tredje kvartalet gynnar flertalet av de mindre asiatiska ekonomierna.

Efter en mycket svag ekonomisk utveckling i euroområdet det senaste året ser läget ut att ha ljusnat något under tredje kvartalet. Den låga räntan ger en generell stimulans och försvagningen av euron har medfört bättre exportmöjligheter för exportindustrin i många länder. Industrikonjunkturen har därför förstärkts något enligt de konfidensindikatorer som samlas in. Under tredje kvartalet ökade BNP i euroområdet med 1,6 procent jämfört med samma kvartal förra året. Säsongrensat steg EMU-ländernas BNP med 0,6 procent mellan andra och tredje kvartalet, vilket uppräknat till årstakt motsvarar 2,4 procent i euroområdet. I de stora länderna Tyskland och Frankrike var BNP-tillväxten ungefär densamma, medan Italien fortsätter att släpa efter.

BNP-tillväxt i olika länder under tredje kvartalet 2005 Procentuell volymförändring

	3 kv 05/3 kv 04	3 kv 05/2 kv 05	3 kv 05/2 kv 05, årstakt
USA	3,7	1,1	4,3
Japan	2,9	0,2	1,0
Euroområdet	1,6	0,6	2,4
Tyskland	1,3	0,6	2,5
Frankrike	1,8	0,7	2,7
Italien	0,0	0,4	1,7
Spanien	3,5	0,9	3,5
Belgien	1,2	0,4	1,7
Nederländerna	0,9	0,3	1,3
Finland	2,1	2,9	11,9
Storbritannien	1,7	0,4	1,6
Danmark	4,4	1,6	6,5
Schweiz	2,3	1,0	4,3
Norge	3,1	0,8	3,2
Sverige	3,4	1,0	3,9

Källa: Eurostat samt nationalräkenskaper för respektive land

I Storbritannien har den ekonomiska tillväxten dämpats under det senaste året och under tredje kvartalet uppgick BNP-ökningen till drygt 1,5 procent. Samtidigt fortsätter emellertid konjunkturuppgången i de nordiska länderna.

Norge har liksom Sverige en tillväxttakt på över 3 procent och den ekonomiska tillväxten i Danmark är den högsta på fem år. I Finland har industriproduktionen åter vänt uppåt efter arbetsmarknadskonflikten i skogsindustrin, vilket också märks tydligt på BNP-nivån. Under andra kvartalet minskade BNP i Finland med 1,5 procent säsongrensat på grund av strejken och rekylerna under tredje kvartalet innebar en BNP-ökning på hela 2,9 procent jämfört med föregående kvartal. Uppräknat till årstakt blir då BNP-ökningen tvåsiffrig, vilket på intet sätt speglar den verkliga ekonomiska tillväxten i Finland.

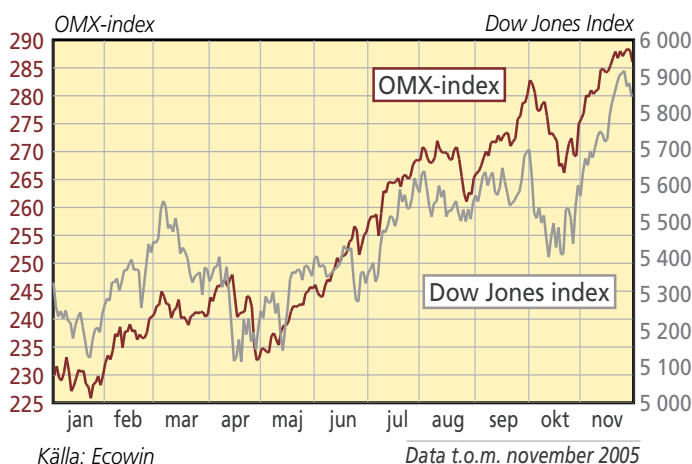
Kontaktperson: Olle Djerf, 070-555 94 96

¹ I USA är kvartalsförändringen uppräknat till årstakt det mest använda måttet på den ekonomiska tillväxten. För de flesta övriga länder är den kvartalsvisa förändringen av BNP jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare den vanligaste metoden. Oftast används då icke säsongrensade data.

Optimism trots stigande räntor

Under hösten har den korta räntan stigit i både Europa och USA. Börsutvecklingen har, trots detta, varit mycket god som en följd av en låg räntenivå och en god vinstutveckling i företagen. Fortsatt låga räntor i Sverige har bidragit till förmånliga finansieringskostnader för bostadsbyggande och andra investeringar, vilket gynnat en god tillväxt. Samtidigt har deprecieringen av kronan gett draghjälp för exportsektorn.

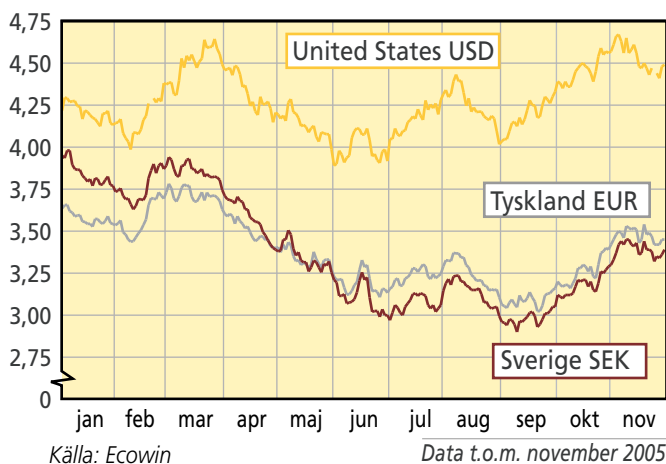
Börsutvecklingen i Sverige och USA 2005

Optimismen åter på börsen

Efter en stark utveckling på börserna under tredje kvartalet kom en rekyl under oktober månad. Denna återtog dock under loppet av november och uppgången under året uppgår nu till drygt 28 procent. Det är fortfarande telekommunikation och finanssektorn som går mycket starkt. I USA har börsutvecklingen påverkats av höjningarna av den amerikanska styrräntan, som i december höjdes till 4,25 procent.

Obligationsräntor 10 år benchmark

Räntetrenden pekar uppåt igen

Obligationsräntorna nådde en botten under början av september och har sedan stigit med närmare 0,4 procentenheter under hösten. Samtidigt som den korta räntan har stigit i USA har uttalanden från såväl Riksbanken som ECB pekat på att räntehöjningar är att vänta även i Europa. ECB valde också att höja räntan till 2,25 procent i början av december. Räntorna är dock fortfarande mycket låga i Europa jämfört med USA, där den långa räntan ligger kring 4,50 procent jämfört med 3,40 procent i Europa. Jämfört med början av 2005 har ränteskillnaden i stort sett fördubblats.

Växelkursutvecklingen

Den svenska kronans depreciering har bromsat upp

Kronan nådde under mitten av november sin svagaste nivå mot euron sedan 2002 på 9,61 kronor för en euro. Därefter har kronan åter stärkts och euron kostade 9,45 i mitten av december. Detta innebär att kronan deprecierats med cirka 5 procent mot euron sedan årsskiftet. Gentemot dollarn har deprecieringen varit än större, men detta beror främst på att dollarn stärkts mot euron under året.

Kontaktperson: Monica Nelson Edberg, 08-506 945 66

Export och import

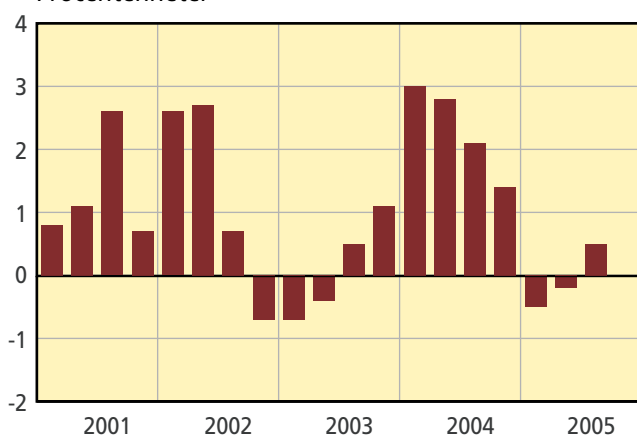
Exportnettot åter positivt

Exporten har ökat farten de två senaste kvartalen, och export- och importökningen var lika stor jämfört med tredje kvartalet 2004. Utrikeshandeln med tjänster har ökat klart snabbare än varuexporten och varuimporten. Exporten till våra största mottagarländer USA och Tyskland går bra, medan den sviktar till viktiga länder i Asien. Exporten av teleprodukter fortsätter att öka, medan fordonsexporten stagnerar.

Exportnettot för Sverige uppgick tredje kvartalet till omkring 50 miljarder kronor i löpande priser. Uttryckt som bidrag till BNP-förändringen var det åter positivt. Bidraget blev 0,5 procentenheter, jämfört med tredje kvartalet 2004 och uttryckt i fasta priser. Det kan jämföras med andra kvartalet i år, då bidraget var -0,2 procentenheter och första kvartalet då det var -0,5 procentenheter¹.

Exportnettots bidrag till BNP-förändringen

Jämförelse med motsvarande kvartal föregående år.
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Exportvolymen för varor och tjänster var under tredje kvartalet 6,9 procent högre än tredje kvartalet 2004, medan importökningen var 7,0 procent. Förändringen från föregående kvartal, baserad på säsongrensade värden, var 4,2 respektive 3,5 procent. Under de tre senaste kvartalen har ökningstakten för både export och import av varor och tjänster successivt stigit. Under andra kvartalet växte exporten och importen av varor och tjänster med 2,1 respektive 2,8 procent, säsongrensat jämfört med föregående kvartal. I båda fallen var det en ganska kraftig revidering uppåt från föregående publiceringstillfälle.

Export och import av varor och tjänster

Procentuell volymförändring

	Tredje kvartalet 2005	
	Jämfört med kv 2/2005 (säsongrensade värden ²)	Jämfört med kv 3/2004 (faktiska värden)
Export		
Varor och tjänster	4,2	6,9
Varor	3,7	5,6
Tjänster	3,0	10,6
Import		
Varor och tjänster	3,5	7,0
Varor	3,3	5,5
Tjänster	4,2	11,1

Källa: Nationalräkenskaperna

Sedan publiceringen av förra kvartalet har relativt kraftiga revideringar genomförts för 2003 och 2004 av utrikeshandeln med tjänster. Orsaken till detta är bl.a. korrigeringar som sammanhänger med överbyggningen av det tidsseriebrott som uppstod vid övergång till nytt insamlingsförfarande för utrikeshandeln med tjänster från och med första kvartalet 2003. Korrigeringarna baseras på preliminära uppgifter från Riksbanken om tidsseriebrottets storlek. Det har nu inte varit möjligt att revidera bakåt i tiden, utan korrigeringarna har fått föras framåt. Dessutom har införandet av den förändrade redovisningen av banktjänster (FISIM) medfört revideringar av statistiken.

Revideringar av export och import av tjänster

Miljoner kronor

	Export	Import	Netto
2003			
Revidering på grund av tidsseriebrottet 2002/2003	-4 927	-10 782	5 855
Övriga revideringar	4 572	8 791	-4 219
Revideringar totalt	-355	-1 991	1 636
2004			
Revidering på grund av tidsseriebrott + avstämningskorrigering	-5 145	-12 725	7 580
Övriga revideringar	8 352	5 316	3 036
Revideringar totalt	3 207	-7 409	10 616

Källa: Nationalräkenskaperna

¹ För ett alternativt sätt att beräkna exportens bidrag (och även bidragen från andra komponenter i försörjningsbalansen) till BNP-förändringen, se fördjupningsartikel *Analys av tillväxtens orsaker* på sidan 8 i detta nummer av Sveriges ekonomi.

² De säsongrensade förändringstalen i tabellen bör tolkas med viss försiktighet. Att förändringstalen från föregående kvartal för exporten i tabellen är inkonsistenta med varandra, beror på att så kallad direkt säsongrensning tillämpat. Den innebär att varje tidsserie har rensats separat, vilket i vissa fall kan innebära att förändringen för totalen visar en annan utveckling än vad utvecklingen för varje enskild komponent antyder.

Även de preliminära korrigeringar som tidigare gjorts för första och andra kvartalet 2005 har nu ersatts med nya avstämningsbelopp

Ökningstakten var betydligt högre för både exporten och importen av tjänster än för exporten och importen av varor. Tjänsteexportökningen var, sett som förändring över fyra kvartal, något högre än under andra kvartalet, medan förändringstakten jämfört med föregående kvartal sjönk något. Tjänsteimportens ökningstakt har ökat kraftigt sedan andra kvartalet till 11,1 procent över fyra kvartal och 4,2 procent säsongsrensats jämfört med andra kvartalet.

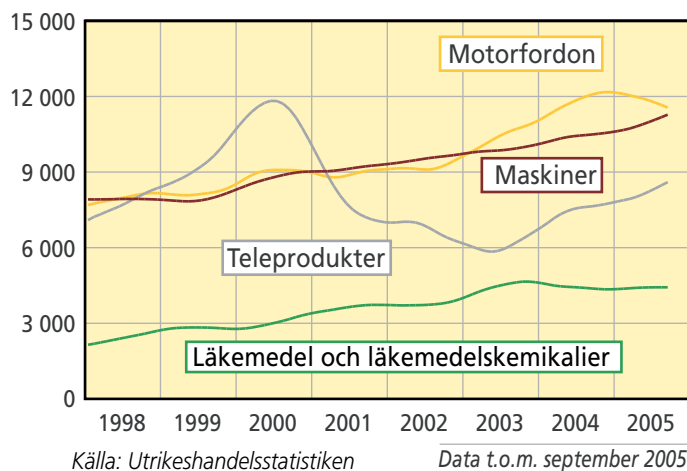
Exportpriserna för varor var för tredje kvartalet knappt 5 procent högre än motsvarande kvartal ett år tidigare. Priserna för varuimporten hade däremot stigit mera, knappt 8 procent. Största delen av ökningen kan hänföras till prisökningar på oljeprodukter. För varuimporten i övrigt har inte skett några större prisförändringar och kronfallet har inte fått något stort genomslag. För tjänsteexporten steg priserna aningen mer än för tjänsteimporten. Sammantaget innebar detta att terms of trade fortsatte att försämrats.

Övriga affärstjänster ger med omkring sju miljarder kronor det största positiva nettot i tjänstehandeln, medan transporterna ger ett positivt bidrag på omkring fem miljarder. Största negativa nettot härrör från posten resor.

Merchantingens betydelse var under tredje kvartalet avsevärt större än normalt. Den bidrog med 0,5 procentenheter till BNP-ökningen, vilket kan jämföras med det genomsnittliga bidraget under de senaste tio åren som varit i storleksordningen 0,1 procentenheter. Med merchanting avses svenska företags köp och försäljning av produkter på världsmarknaden utan att de importeras till Sverige. För mer information om begreppet merchanting se Sveriges ekonomi avseende fjärde kvartalet 2004.

Export fördelad på varugrupper

Enligt svensk produktindelning efter näringsgren.
Branscher enligt SPIN 2002¹. Löpande priser. Mkr. Trend

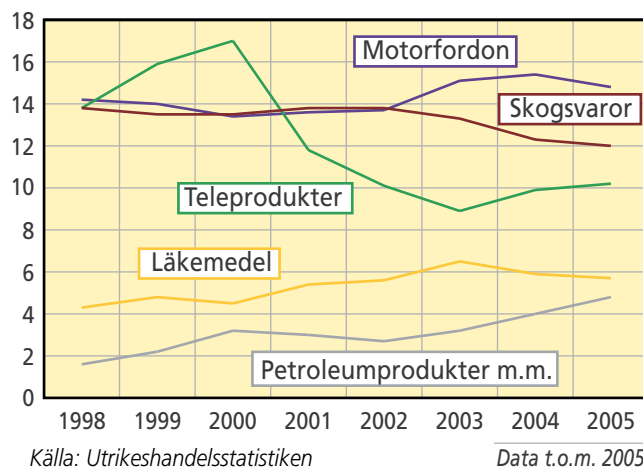
Exporten av motorfordon tappar fart

Uppgifterna om utrikeshandelns utveckling fördelad på varor och tjänster bygger genomgående på uppgifter i löpande priser. Export- och importvolymindex för tredje kvartalet har i skrivande stund ännu inte publicerats. Exporten av telepro-

dukter har fortsatt uppåt i god takt även under tredje kvartalet. Prisnivån för dessa varor är snarast på väg nedåt, varför volymutvecklingen kan förmodas vara ännu snabbare. Fordonsexporten ligger fortfarande på en hög nivå jämfört med ett år tidigare, men utvecklingen ser ut att ha vänt nedåt under de senaste månaderna. Exporten av maskiner stiger i god takt, men för massa och papper liksom för läkemedel ligger exporten kvar på en ganska konstant nivå.

Export fördelad på varor²

Branscher enligt SPIN 2002. Andelar i procent av total export. Löpande priser

År 2000 utgjorde exporten av teleprodukter 17 procent av den totala varuexporten. 2003 hade andelen sjunkit till 9 procent, men den har sedan dess återigen vänt uppåt och den utgör nu mellan 11 och 12 procent av totala exporten. Andelen för läkemedel har hållit sig relativt konstant runt 6 procent de senaste åren medan andelen för SNI 23 som innehåller bl.a. export av oljeprodukter har stigit från under 2 procent till närmare 6 procent. Exporten av motorfordon har minskat tydligt som andel av den totala exporten mellan 2004 och 2005.

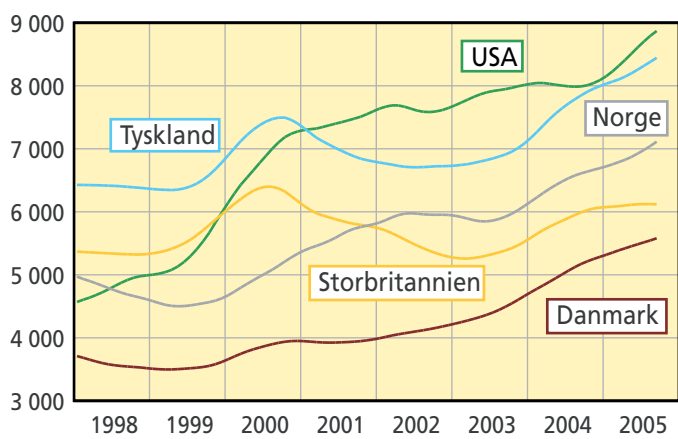
Svag export till Asien

Exporten till USA uttryckt i löpande priser har på sista tiden tenderat att ta ny fart, och USA förstärker ställningen som Sveriges största exportmarknad. Delvis kan ökningen tillskrivas den förstärkning av dollarn som ägt rum under året. Även exporten till Tyskland ökar i ganska snabb takt. Båda länderna tar emot drygt 10 procent av den svenska exporten. 58 procent av exporten går till länderna inom EU och den har hittills i år ökat 6 procent.

¹ SPIN 2002 är en klassificering av produkter utifrån aktiviteter enligt Standard för svensk näringsgrensindelning, SNI 2002, och använder samma beteckningar för produkterna som SNI 2002 använder för motsvarande aktiviteter.

² Siffrorna för 2005 avser årets första tre kvartal

Export till viktiga exportmarknader Miljoner kronor, löpande priser. Trend

Källa: Utrikeshandelsstatistiken

Data t.o.m. september 2005

Större exportmarknader i Europa för vilka exportvärdet ökat relativt kraftigt under årets tre första kvartal är Danmark och Finland. Det samma gäller Polen och Ryssland.

Exportvärdet till Asien, dit ungefär 10 procent av den svenska exporten går, har däremot stagnerat och för årets tre första kvartalen är det oförändrat jämfört med 2004. Länderna i Mellanöstern har ökat 19 procent, medan övriga Asien har minskat 5 procent. Värdet för exporten till expansiva länder

som Kina och Indien har gått ned förhållandevis mycket, med 7 respektive 26 procent. En orsak till detta skulle kunna vara en ökande utlokalisering av produktion till dessa länder. Även exporten till Japan har sjunkit i ganska stor omfattning, med 15 procent. Sydkorea avviker från mönstret genom att exporten dit ökat med 24 procent jämfört med motsvarande period förra året. Till Iran har exporten hittills under 2005 ökat med hela 37 procent.

Beträffande importen av varor finns ett mätproblem så till vida att det endast finns uppgift om avsändningsland. Varor som importeras till Sverige, och har sitt ursprung i ett icke EU-land, men som importeras via ett annat EU-land får alltså detta EU-land som avsändningsland i den svenska importstatistiken. Det finns alltså anledning att anta att importen från EU-länderna är överskattad. Importen från EU utgör 72 procent av totala importen. Tyskland svarar hittills under år 2005 för 18 procent. På importsidan kan konstateras stora ökningar under de tre första kvartalen för Norge och Ryssland, beroende på i första hand ökande oljepriser. Från Ryssland var ökningen hela 41 procent. Importen från Kina ökade också kraftigt, med 26 procent under årets första tre kvartal.

Kontaktperson: Leif Munters, 08-506 945 09

BNP-utvecklingen i annat ljus

Sveriges utlandsberoende ofta underskattat

Bruttonationalprodukten (BNP) redovisas ofta genom att visa olika efterfrågekomponenters bidrag till den totala efterfrågan av varor och tjänster. Detta ger inte en helt rättvisande bild då utrikeshandeln mäts som en nettopost bestående av export minus import. Importberoendet i den svenska ekonomin är betydande. Detta bör beaktas när bedömningar görs av hur konsumtion, investeringar och export påverkar tillväxt och sysselsättning i Sverige. Genom att använda så kallade input- outputtabeller ges möjligheter att beräkna importinnehållet i ekonomins olika delar. Detta ger förutsättningar för en bättre analys av tillväxtens orsaker. En kalkyl gjord på detta sätt visar att den utländska efterfrågan var viktigare än den inhemska för BNP-tillväxten under tredje kvartalet.

BNP ur olika synvinklar

Ekonomisk tillväxt brukar anges som förändringen av BNP. BNP är summan av alla varor och tjänster som produceras i ett land under en viss period, vanligen ett år. BNP:s nivå och utveckling kan beläggas ur olika synvinklar. Tillväxten

varierar över tiden beroende på hur utbud och efterfrågan utvecklas hos olika aktörer och på olika marknader.

Med utgångspunkt i det teoretiska sambandet mellan produktion, inkomster och slutlig användning av varor och tjänster kan BNP i nationalräkenskaperna (NR), beräknas på tre olika sätt:

1. Som produktion minus insatsförbrukning (produktionssidan).
2. Som summa driftsöverskott, arbetskraftskostnader och produktskatter (inkomstsidan).
3. Som summa utgifter för konsumtion, investeringar och nettoexport (användningssidan).

I Sverige beräknas BNP både från produktions- och användningssidan. Den sistnämnda metoden är huvudsaklig för att bestämma nivå och utveckling av BNP men beräkningarna är integrerade och koordinerade, så att de visar identiska värden för BNP, oavsett beräkningsmetod. För närvarande görs däremot inga fristående beräkningar av BNP från inkomstsidan i Sverige.

Vad påverkar tillväxten?

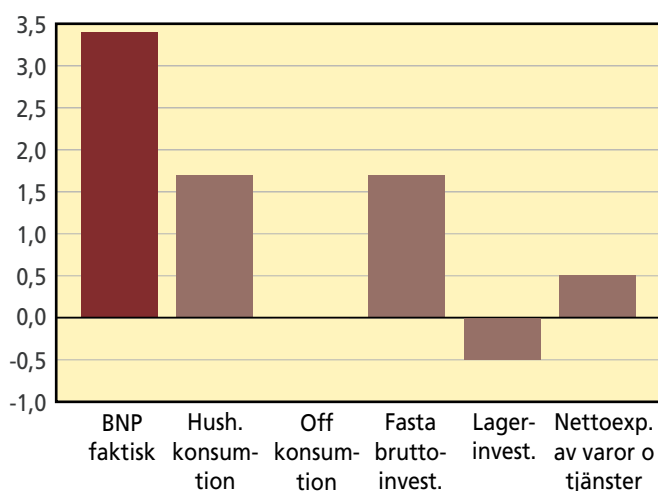
Det finns ett intresse hos användare av NR att veta vad som ligger bakom en viss utveckling av BNP. Vilka är de viktigaste faktorerna? Vad driver tillväxten? Det vanligaste sättet att ge en enkel, sammanfattande bild av skeendet är att visa bidragen till BNP-tillväxten från användningssidan – dvs. hur konsumtion, investeringar och nettoexport påverkat BNP-utvecklingen.

Konsumtion och investeringar är resultatet av inhemsk efterfrågan. Det betyder inte att de påverkar svensk BNP på motsvarande sätt eftersom importinnehållet är betydande. När det gäller nettoexporten (export minus import) finns emellertid ingen direkt koppling till utländsk efterfrågan. Nettoexporten är en del av bytesbalansen, men visar inte hur svensk BNP påverkas från utlandet.

Efterfrågekomponenternas bidrag till BNP-utvecklingen det senaste kvartalet enligt den traditionella redovisningen från användningssidan framgår av diagrammet nedan.

Bidrag till BNP-tillväxten

Förändring kvartal 3 2005 jämfört med motsvarande period föregående år
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

BNP ökade med 3,4 procent under tredje kvartalet jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare. I diagrammet framgår tydligt att konsumtion och investeringar gav betydande bidrag till tillväxten under andra kvartalet. Nettoexporten, dvs. export minus import, gav däremot endast ett blygsamt bidrag.

Ökningen av den inhemska efterfrågan framstår tydligt i denna bild, men när det gäller efterfrågan från utlandet blir bilden mer komplicerad. Att bidraget från nettoexporten är så litet beror på att både exporten och importen ökar i samma takt, med ungefär 7 procent vardera. Beloppsmässigt ökar dock exporten något mer än importen. Det innebär att efterfrågan från utländska konsumenter och företag var fortsatt stark och att både inhemsk och utländsk efterfrågan drev tillväxten under tredje kvartalet 2005.

För att ge en mer korrekt bild av efterfrågekomponenternas faktiska bidrag till BNP-utvecklingen, dvs. hur de påverkat inhemsk produktion och sysselsättning, bör därför importen

subtraheras från alla delar av försörjningsbalansen. Det gäller inte bara importinnehållet i hushållens konsumtion och i investeringarna, utan också importdelen i exporten.

Importen påverkar slutlig efterfrågan...

Att skilja ut importen låter sig dock inte göras utan vidare. Importinnehållet i de varor och tjänster som slutligt används, dvs. de som redovisas som konsumtion, investeringar och export i försörjningsbalansen, är av två slag. För det första är det färdiga varor och (i viss utsträckning) tjänster som importeras och går direkt till slutlig användning utan att vidarebearbetas (t.ex. kläder, bilar, maskiner), och för det andra insatsvaror och -tjänster som importeras för att användas i en produktionsprocess. Ett exempel är bilar som dels importeras färdiga för försäljning i Sverige, och dels produceras i Sverige, men med en hel del importerade komponenter. Dessutom kan ju också de svenskproducerade komponenterna innehålla vissa delar som är importerade.

Uppgifter om hur importen används i den svenska ekonomin: som insats i produktionen och som slutlig användning, redovisas av SCB i s.k. input-output (IO) tabeller. IO-tabeller görs intermittert, i femårsintervall enligt EU-krav. Publicering sker med cirka två års eftersläpning. Senaste redovisning avser år 2000.

Totalt uppgick importen detta år till 887 miljarder kronor. Av det användes 584 miljarder kronor som insats i svensk produktion. Import för slutlig användning uppgick till 303 miljarder kr och fördelade sig enligt följande:

Efterfrågekomponenternas primära importandel¹

	Import, miljarder kronor	Total, marknadspris, miljarder kronor	Importandel, procent
Hushållens konsumtion	167	1 076	15
Fasta bruttoinvesteringar	115	389	30
Lagerinvesteringar	5	16	31
Export	17	1 014	2

Källa: Nationalräkenskaperna

Det förefaller som om importberoendet är högre för investeringarna än för hushållens konsumtion medan importen i absoluta tal betyder mest för hushållskonsumtionen. Den direkta importandelen är naturligtvis högre i investeringarna (särskilt maskininvesteringarna) än i hushållens konsumtion som till en mycket större del består av tjänster, t.ex. boende, handel och kommunikationer som är producerade i Sverige. Exporten har en låg importandel och importens andel av offentlig konsumtion går inte att utläsa från denna s.k. primära IO-tabell.

¹ I hushållens konsumtion ingår även de s.k. sociala naturaförmåner. Exempel är den subventionerade delen av kostnaderna för receptbelagda läkemedel.

.... ännu mer om importen i alla led beaktas

Det totala importberoendet i de olika delarna av slutlig användning framgår inte klart, eftersom två tredjedelar av importen inte är fördelad på slutlig användning i statistiken. Genom att bearbeta de primära IO-tabellerna kan man dock (med vissa antaganden) härleda importen till slutlig användning. En sådan bearbetning visar en helt annan bild av importens användning.

Efterfrågekomponenternas importandel efter fördelning av insatsprodukter

	Importandel, procent
Hushållens konsumtion	27
Offentliga konsumtionsutgifter	11
Fasta bruttoinvesteringar	44
varav maskiner m.m.	57
varav byggnader	21
Lagerinvesteringar	46
Export	35

Källa: Nationalräkenskaperna

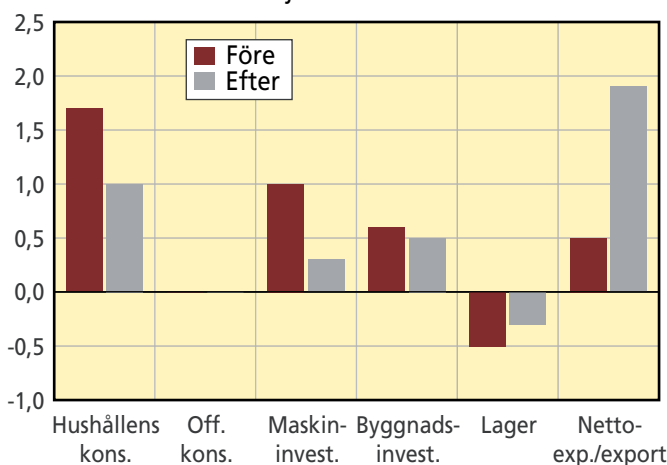
Importandelen stiger för samtliga användningskomponenter, mest för exporten, även om bruttoinvesteringarna fortfarande visar det klart högsta importberoendet. Det är särskilt maskininvesteringarna som i stor utsträckning är importerade eller har ett stort innehåll av importerade komponenter.

En principiellt mer rättvisande bild av BNP-bidraget fås genom att reducera de olika efterfrågekomponenterna med importinnehållet, enligt strukturen från år 2000 justerad till den aktuella periodens total. En tabell med ojusterade respektive importjusterade bidrag till BNP-utvecklingen tredje kvartalet 2005 visar en annan bild.

Ändrad bild av BNP-bidragen om importstrukturen beaktas

Bidrag till BNP-utvecklingen före och efter korrigering för importinnehåll

Procentenheter. Tredje kvartalet 2005

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Dessa beräkningar visar att bidraget till BNP-tillväxten från exportefterfrågan är betydande, medan investeringarnas betydelse krymper avsevärt, till följd av det stora importinnehållet i maskininvesteringarna.

En svaghet i redovisningen är att den importstruktur som använts hänför sig till år 2000. De senaste årens trender med en allt snabbare globalisering och strukturella förändringar i världshandeln kan ha medfört att bilden inte längre är rättvisande. Det finns vissa indikationer på att importens betydelse för exporten ökat, då vissa varor importeras i syfte att mer eller mindre direkt exporteras.

En annan svaghet är att det i stor utsträckning saknas primär statistisk information om importens användning. Vid beräkningarna har man därför fått arbeta med olika modeller och proportionalitetsantaganden, vilket är vanligt över hela världen vid den här typen av beräkningar.

Trots dessa brister kan man ändå konstatera att det här alternativa sättet att redovisa ger en mer rättvisande bild av de faktorer som driver tillväxten. Det kan därför användas som komplement till den traditionella redovisningen.

IO-tabeller ökar analysmöjligheterna...

Den teknik och det dataunderlag som här använts för att beräkna importinnehållet i slutlig användning kan användas för att belysa olika samband i ekonomin. Det är t.ex. möjligt att göra beräkningar (under vissa antaganden) som belyser vilken effekt en förändring i en viss efterfrågekomponent eller i en särskild produkt skulle kunna ha på produktion, sysselsättning eller import. En annan typ av studie som kan göras är att undersöka hur prisförändringar för en viss vara (t.ex. olja) slår på priset för olika sektors varor och på slutlig användning. En tredje typ av studie är att undersöka ekonomins känslighet för växelkursförändringar.

... men bättre statistiskt underlaget behövs

För att ge ett så bra resultat som möjligt krävs dock en förbättrad kvalitet av den svenska input- outputstatistiken. I Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken konstaterades bland annat att det saknas uppgifter om den aktuella importstrukturen i svensk ekonomi och att man i Sverige liksom i de flesta andra länder arbetar med modeller och delvis fasta koefficienter eller andra antaganden.

En långsiktig plan för genomförande av utredningens förslag har utarbetats inom SCB. I åtgärdsplanen för att förbättra input- outputstatistiken ingår att samla in uppgifter om importstrukturen, handelsmarginaler och insatsförbrukning i den privata tjänstesektorn.

Kontaktpersoner: Bo Bergman, 08-506 945 42 och Ann-Marie Bråthén, 08-506 945 25

Hushållens konsumtion

Stark konsumtionsökning för hushållen

Nationalräkenskaperna (NR) för tredje kvartalet 2005 visar en stark utveckling av hushållens konsumtion. Jämfört med samma kvartal 2004 var volymökningen 3,3 procent. Bidraget till den totala BNP-tillväxten under tredje kvartalet blev 1,7 procentenheter. Förutsättningarna för hushållens efterfrågan har varit goda under det tredje kvartalet med låg inflation, en positiv börsutveckling och stigande fastighetspriser.

Förändrade serier för både år och kvartal

En förändrad redovisning av banktjänster har höjt nivån på BNP för perioden 1993–2004. Samtidigt har de definitiva räkenskaperna för år 2003 och en preliminär version för år 2004 presenterats, vilket lett till att BNP har höjts för båda åren. Hushållens konsumtionsutgifter för år 2003 har ökat något i volym. Revideringen av hushållskonsumtionen beror bl.a. på nykomna uppgifter för drivmedel och boende. Förändringen i fasta priser har inte ändrats för år 2004. Såväl hushållens disponibla inkomster som hushållens sparande har reviderats. Med publiceringen av tredje kvartalets uppgifter föreligger således nya serier för hushållens disponibla inkomster, konsumtion och sparande.

Volymutvecklingen för hushållens konsumtion reviderades för första kvartalet till 0,7 procent, och för andra kvartalet reviderades hushållens konsumtion nedåt med 0,3 procentenheter till 2,7 procent.

Konsumtionen under tredje kvartalet

Förutsättningarna för hushållen att konsumera var goda. Den disponibla inkomsten ökade under tredje kvartalet med 2,1 procent i fasta priser. Inflationen låg under kvartalets tre månader i genomsnitt på 0,5 procent. I jämförelse med samma kvartal 2004 har priserna sjunkit något för livsmedel, alkoholfria drycker samt kläder och skor. Priserna ökade bland annat för boende, tobak samt transporter. Mest ökade bränslepriserna, med 28,5 procent, medan priserna för datorer och IT-utrustning sjönk med 26,6 procent.

En analys av volymförändringarna i hushållens konsumtionsutgifter för olika ändamål visar för flertalet på stora ökningstal. Endast energi och tobak minskade och bidrog negativt till hushållens konsumtion. Utgiftsposten besökares konsumtion i Sverige är hög, eftersom två semestermånader ingår i tredje kvartalet och denna post minskade hushållens konsumtion med 1 procent.

Volymutvecklingen för ett urval av hushållens konsumtionsposter samt deras bidrag till förändringen av hushållens totala konsumtion

	Volymförändring kv 3/05 jämfört med kv 3/04, %	Bidrag till hushållskonsumtionen, kv 3/05, %
Boende	0,4	0,1
Småhus o fritidshus	0,7	0,1
Energi	-3,5	-0,1
Flerfamiljshus, kallhyra	1,1	0,1
Transporter	4,1	0,5
Fordon	12,8	0,5
Fritid, rekreation och kultur	7,4	0,9
Charterresor	14,5	0,4
Audio-, foto- och datautrustning	18,5	0,3
Andra fritidsvaror	7,3	0,1
Större varaktiga fritidsartiklar	15,1	0,1
Livsmedel och alkoholfria drycker	3,1	0,4
Övriga varor och tjänster	5,1	0,5
Finansiella tjänster	6,6	0,2
Omsorgstjänster	5,1	0,1
Personlig omvårdnad	4,3	0,1
Personliga artiklar	7,8	0,0
Kläder och skor	5,8	0,3
Kläder m.m.	4,2	0,2
Skor inkl. tillbehör	15,7	0,1
Restauranger, hotell	5,1	0,3
Möbler m.m.	11,2	0,6
Möbler, mattor, inredning	11,3	0,3
Hushållstextilier	14,6	0,1
Verktyg och utrustning	13,4	0,1
Hushållsvaror och tjänster	7,4	0,1
Konsumtion utomlands	9,1	0,4
Alkoholfria drycker, tobak	1,4	0,1
Post och telekommunikationer	6,0	0,2
Hälsö- och sjukvård	2,6	0,1
Besökares kons. i Sverige	-19,4	-1,0

Avrundningar påverkar utfallet i kolumn 2.

Källa: Nationalräkenskaperna

Hushållens inkomster och sparande

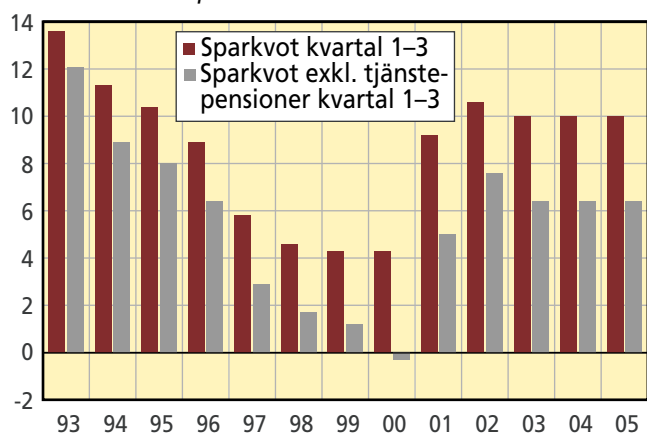
Hushållens disponibla inkomster uppgick till 332 mdkr det tredje kvartalet 2005, vilket var en ökning med 2,7 procent i löpande priser jämfört med motsvarande kvartal 2004. I fasta priser var ökningen 2,1 procent. Löner inklusive kollektiva avgifter ökade med 4,2 procent, transfereringsinkomster ökade med 2,2 procent, medan transfereringsutgifter ökade med 4,4 procent i löpande priser. Sparandet uppgick till 29 miljarder kronor under tredje kvartalet, vilket var en liten minskning jämför med året innan.

För de tre första kvartalen 2005 uppgick hushållens disponibla inkomster till 1010 miljarder kronor, vilket var en ökning med 2,3 procent i fasta priser jämfört med motsvarande period året innan. Sparandet som andel av de disponibla inkomsterna låg på 10 procent för tredje året i rad.

Det betyder att konsumtionsutvecklingen följer inkomstutvecklingen.

Sparkvot

Procent av disponibel inkomst

Källa: Nationalräkenskaperna

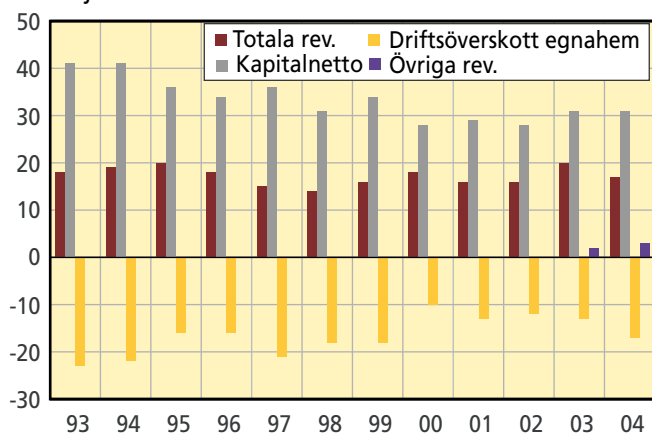
Data t.o.m. 2005

Nya nivåer på disponibel inkomst

Efter höstens revideringar av nationalräkenskaperna, där produktionen av banktjänster fördelats mellan insatsförbrukning och konsumtion i stället för att som tidigare enbart förts som insatsförbrukning i näringslivet, har hushållens disponibla inkomster reviderats upp med mellan 14 och 20 miljarder kronor årligen 1993–2004.

Hushållens disponibla inkomster, revideringar 1993–2004

Miljarder kronor

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2004

Tidigare har de totala verkliga ränteflödena enbart redovisats under kapitalinkomstnettot, nu är redovisningen istället uppdelad under kapitalinkomstnettot, konsumtionsutgifter samt insatsförbrukning. Höjningen av de disponibla inkomsterna har motsvarats av höjningar av konsumtionsutgifterna, varför effekterna på sparandet varit neutrala.

Kontaktperson: Vera Norrman, 08-506 943 04

Ett exempel på hur den nya metoden för redovisning av banktjänster påverkar beräkningen av hushållens disponibla inkomster

Om år 2002 tas som exempel så uppgick tidigare hushållens disponibla inkomster till 1 215 mdkr. Dessa inkomster bestod av löner inkl. kollektiva avgifter 1 348 mdkr, driftsöverskott och sammansatt förvärvsinkomst 216 mdkr, transfereringsnetto -344 mdkr och ett kapitalnetto på -5 mdkr. Av kapitalnettot på -5 mdkr uppgick räntenettot till -56 mdkr, ränteintäkter 15 mdkr och ränteutgifter 71 mdkr. De övriga kapitalinkomsterna uppgick således till 51 mdkr netto och bestod främst av kapitalinkomst tillräknad försäkringstagarna samt utdelningar från bolag.

I de nya beräkningarna tänker man sig att hushållen erhåller samma ränta som bankerna erbjuder varandra och att denna ränta skall gälla både inlåning och lån. Detta innebär att ränteintäkterna räknas upp med 10 mdkr och att räntekostnaderna räknas ner med 18 mdkr för år 2002. Detta sammantaget innebär att kapitalnettot förbättras med $10+18 = 28$ mdkr. Denna ökning av kapitalnettot motverkas av att insatsförbrukningen för de personliga företagarna samt egnahemsägarna ökar. Ökad insatsförbrukning innebär att den sammansatta förvärvsinkomsten minskar med 6 mdkr samt driftsöverskottet för egna hem minskar med 6 mdkr för år 2002. Den nya metoden för beräkning av banktjänster innebär således att hushållens disponibla inkomster ökade med $28-12 = 16$ mdkr för år 2002 och uppgick till 1 231 mdkr.

Disponibla inkomstens olika delar uppgår till följande belopp efter metodändringen, löner inklusive kollektiva avgifter 1348 mdkr (oförändrad), driftsöverskott egna hem och sammansatt förvärvsinkomst 204 mdkr (-12 mdkr), transfereringsnetto -344 mdkr (oförändrad) samt kapitalinkomstnetto 23 mdkr (+28 mdkr).

Kontaktperson: Mattias Bågling, 08-506 945 27

Detaljhandelsstatistik som källa till NR

Olika metoder för fastprisberäkning orsak till skillnader i statistiken

För att mäta volymutvecklingen av hushållens konsumtion, beräknas den i fasta priser. Konsumentprisindex används som deflator. En av källorna vid beräkningen av hushållens konsumtion, detaljhandelsstatistiken, fastprisberäknas med ett annat prisindex, branschprisindex. Detaljhandelsstatistikens volymutveckling jämförs med volymutvecklingen av hushållens konsumtion av motsvarande varor. Resultatet kan inte förväntas bli identiskt även om båda index utgår från samma prismätningar. Resonemang förs om bakomliggande orsaker. Bättre samstämmighet uppnås efter att vissa varor exkluderats från jämförelsen.

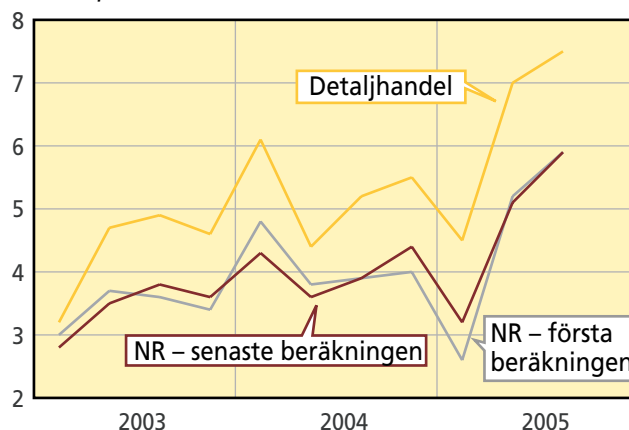
Detaljhandelsstatistiken¹ är den äldsta delen av omsättningsstatistiken och mäter utvecklingen inom detaljhandeln utom motorfordon; reparation av hushållsartiklar och personliga artiklar (SNI 52). Den redovisar omsättningsuppgifter exklusive export och inklusive moms för företagen verksamma inom detaljhandeln. Statistiken används av nationalräkenskaperna (NR) som underlag vid beräkningar av BNP både från användningssidan (hushållens konsumtion) och produktionssidan (handelsmarginaler). Detaljhandelsstatistiken används även av olika användare som en indikator för utvecklingen av hushållens konsumtion.

I föregående kvartalsrapport² har förklarats hur denna källa används inom nationalräkenskaperna för att beräkna delar av hushållens konsumtion. Då visades att detaljhandels utvecklingstal i löpande priser stämde relativt väl med utvecklingstalen för NR:s första skattning av hushållskonsumtionen.

Överensstämmelsen är inte lika bra om man jämför utvecklingen i fasta priser. Därför kan det finnas anledning att närmare beskriva deflatorerna för både detaljhandelsstatistik och hushållens konsumtion.

Omsättningen i detaljhandeln samt hushållens konsumtion inom detaljhandeln enligt NR

Förändring från motsvarande kvartal föregående år. Fasta priser. Procent

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. tredje kvartalet 2005 samt omsättningsstatistik för detaljhandeln

Branchprisindex och konsumentprisindex

Fastprisberäkning av omsättningstatistiken görs med hjälp av branschprisindex (BPI), medan delindex ur konsumentprisindex (KPI) används vid deflateringen av hushållens konsumtion.

I korthet är branschprisindex ett branschfördelat konsumentprisindex. Idag finns det BPI för omkring 50 delbranscher inom detaljhandel och reparation (exklusive motorfordon). Utvecklingen skedde i samarbete mellan HUI (Handels Utredningsinstitut) och SCB under det tidiga 80-talet och intentionerna i den ursprungliga tanken om BPI – som kommer från HUI – följs ännu idag. Det betyder att enbart data som samlats in för KPI används. Numera ingår även data som samlas för deflateringen av egnahemsposter samt prismätningar som krävs för HIKP³. Inga kompletterande prisuppgifter för varor som andra än hushållen köper samlas in speciellt för branschprisindex.

Branschprisindex mäter prisförändringar för detaljhandelsbranscher och beräknas i flera steg med hjälp av indextal och vägningstal från KPI samt uppgifter från omsättningsstatistiken. Ändamålsfördelade konsumtionsuppgifter från nationalräkenskapernas hushållskonsumtion, så kallade konsumtionsbelopp, används för att beräkna KPI:s vägningstal. Exempelvis utgör konsumtionsbeloppen från år 2004 bas för KPI:s vägningstal för år 2006. Konsumtionsbeloppen och vägningstalen ändras varje år. Med hjälp av branschvägningstalen tas omräknad konsumtion (= hushållens konsumtion) per bransch fram och prisindex för varor vägs samman till ett branschprisindex. Den viktigaste källan till branschvägningstalen är undersökningarna av detaljhandels sortiment, de s.k. sortimentsundersökningarna, som görs vart femte år. Branschvägningstalen ändras inte årligen.

¹ Se separat ruta om denna del av Omsättningsstatistiken.

² Sveriges ekonomi, statistiskt perspektiv – Andra kvartalet 2005, Mätning av hushållens konsumtion, s 13–14.

³ Harmonised index of consumer prices (HICP), med delvis annorlunda innehåll än KPI; levereras till Eurostat.

Vid beräkning av KPI är de elementära aggregaten¹ index för kombinationen av vara och bransch. Ett exempel är skorpor i livsmedelsbutiker och skorpor i varuhus och stormarknader. Vara/branschindexarna vägs sedan samman till varuindexar med hjälp av branschvägningstal som är specifika för varje vara. KPI:s ambition är att täcka varans viktigaste försäljningskanaler med prismätningar.

BPI beräknas i omvänd ordning jämfört med KPI. Vara/branschindexen vägs ihop med varuvägningstal multiplicerade med branschvägningstal. Eftersom varuvägningstalen avser varor som köps enbart av hushållen, samtidigt som branschprisindex är index för branschernas totala omsättning, uppstår ett statistiskt problem. Ju mindre andel av en vara som köps av hushållen, desto större är risken för att varan inte ingår i urvalen för KPI. I det fallet är varans vägningstal lika med noll, vilket kan snedvrider branschprisindex. De varor som ligger till grund för ett beräknat branschprisindex behöver således inte vara representativa för vissa branscher och ett utvidgat urval skulle höja kvaliteten i branschprisindex.

Ett BPI tillskriver alla varor som säljs i branschen (till exempel i järn- och byggvaruhandeln) samma prisutveckling oavsett vilken vara det gäller. Följer prisutvecklingen för livsmedel, som säljs på bensinstationer, prisutveckling för drivmedel? Följer prisutvecklingen för motorsågar, som säljs på stormarknader, branschen varuhus och stormarknaders beräknade prisutveckling? Givetvis förhåller det sig inte så. BPI visar enbart den genomsnittliga prisutvecklingen för branschen då alla prismätta varors prisutveckling viktas ihop. Det är därför viktigt att mäta varor representativa för branschen och att viktstrukturen är aktuell.

Nästan alla köp i branschen livsmedelshandeln med brett sortiment, mest livsmedel, görs av hushållen, medan det motsatta förhållandet gäller för färg- och järnhandeln samt handeln med byggvaror². Då ändamålens konsumtionsbelopp, som finns i NR:s hushållskonsumtion, divideras med omsättningen för motsvarande detaljhandelsbransch, erhålls förhållandet mellan hushåll och andra köpare i branschen. Enligt denna beräkning består kunderna i butiker med telekommunikationsutrustning liksom handeln med radio och TV till mindre än hälften av hushållskunder. I detaljhandeln med fotoutrustning och fotoservice samt detaljhandeln med datorer, kontorsmaskiner och programvaror står hushållskunderna för omkring fyra femtedelar av respektive handelsårsomsättning. Sortimentundersökningen från 2002 visar på betydligt högre andelar av hushållskunder i butiker med telekommunikationsutrustning, i handeln med radio och TV samt i handeln med fotoutrustning och fotoservice. I detaljhandeln med datorer, kontorsmaskiner och programvaror är hushållskunderna i minoritet.

Fler svårigheter med prisindex

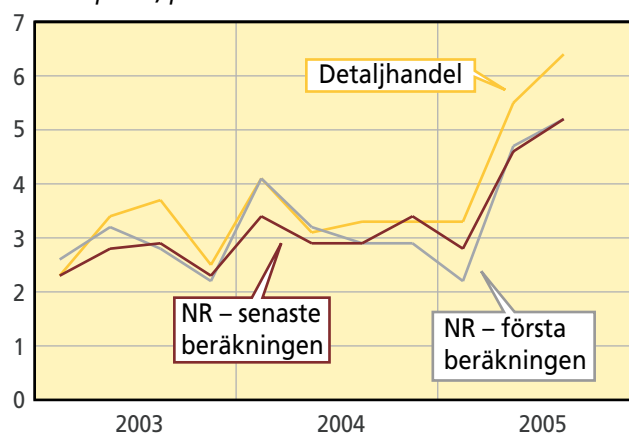
Ett prisindex skall fånga enbart prisseffekten. Kvalitetseffekt skall visa sig som en förändring av volymen. Så fungerar alla prisindex i teorin som KPI, PPI (producentprisindex) och TPI (tjänsteprisindex).

Branschprisindex för detaljhandelns delbranscher med elektronikvaror (butiker med telekommunikationsutrustning, handeln med radio och TV, detaljhandeln med fotoutrustning och fotoservice samt detaljhandeln med datorer, kontorsmaskiner och programvaror) sjunker stadigt i likhet med KPI för motsvarande ändamål i hushållskonsumtionen. Kvalitetsjusteringarna görs i KPI. Nedgång i prisindex innebär en uppgång i volymindex för motsvarande detaljhandelsbranscher under förutsättning att förändringen i omsättningen är lika med noll. Effekten förstärks om omsättningen ökar. Kvalitetsjusteringarna för vissa varor (datorer och andra elektronikvaror) kan visa sig utgöra ytterligare ett problem för tolkningen av volymutvecklingen för handlarna och deras branschorganisationer. Samma problem upplever NR:s produktionssida, där enbart detaljhandelns förädlingsvärde (branschens produktionsvärde minus insatsförbrukning) skall ingå. Att använda BPI som deflator i det läget är inte tillfredsställande. Problemet delas också med alla dem som vill beräkna produktivitetens utvecklingen inom detaljhandeln.

Genom fastprisberäkningarna förs ytterligare skilda förutsättningar in i jämförelsebilderna. Branscher med stora prisförändringar och/eller stora omsättningsförändringar, och för vilka varornas konsumtionsbelopp samtidigt avviker märkbart från omsättningen inom branschen, stör mönstret. Efter att både elektronikvaror och handeln med elektronikvaror exkluderats från hushållens konsumtion, respektive den totala detaljhandeln, framträder relativt samstämmiga resultat.

Omsättningen i detaljhandeln exkl. elektronik samt hushållens konsumtion inom detaljhandeln enligt NR, exkl. elektronikvaror

Förändring från motsvarande kvartal föregående år, fasta priser, procent

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. tredje kvartalet 2005 samt omsättningsstatistik för detaljhandeln

Trots att detaljhandelns omsättningsuppgifter redan vid insamlingen är anpassade till krav från NR:s användningssida, finns det skillnader som måste överbryggas på vägen från underlag till slutlig beräkning av hushållens konsum-

¹ Med elementärt aggregat menas den nivå då prisuppgifter för första gången har aggregerats till ett index.

² För färg- och järnhandeln och handeln med byggvaror var motsvarande andel av hushållsköp ca en sjättedel och det är framförallt här prismätningar på kompletterande representativa varor vore att rekommenderas.

tion. Hushållens konsumtion avser endast hushållskonsumtion som fördelas efter ändamål (varor och tjänster), medan detaljhandelsstatistiken avser handelsföretagens totala omsättning. I och med att omsättningens fördelning på konsumtionsändamål styrs av sortimentundersökningar vars tillförlitlighet sjunker med avståndet från undersökningstillfället i tiden, måste vissa justeringar göras.

Sortimentsundersökningarna

Sortimentundersökningarna görs omkring vart femte år och är en viktig källa till branschvägningstalen, dock inte den enda. Branschvägningstalen är i sin tur mycket viktiga för ett branschprisindex av god kvalitet. Möjligen fångas inte det snabbföränderliga sortimentet inom vissa av detaljhandelns delbranscher upp med femårig periodicitet. Möjligen behöver rubriceringen "övrigt" specialstuderas. Ett exempel är försäljning av digitala kameror i datorbutiker och i radio- och TV-affärer. Förhållandet mellan exempelvis försäljningsvolymen av klassiska TV-apparater och TV med platta skärmar idag i jämförelse med läget för 3–4 år sedan komplicerar situationen ytterligare. Här hjälper inte sortimentundersökningarna. Denna typ av detaljerad marknadskunskap behövs redan för KPI.

KPI – ett COLI

KPI skall idealt vara ett så kallat COLI (cost of living index) och alltså visa hur konsumentpriserna i genomsnitt utvecklas för hela den privata inhemska konsumtionen, medan branschprisindex skall vara en deflator för omsättningen inom detaljhandelns delbranscher. Medan KPI:s högsta aggregat också har den bästa kvaliteten, behövs för detaljhandelsstatistiken deflateror med bra kvalitet på låga/lägsta branschnivåer.

Internationell utblick

Någon motsvarighet till branschprisindex i andra europeiska länder är inte känd. Detaljhandelns omsättning deflateras vanligen med ländernas KPI innan uppgifterna skickas till Eurostat (enligt Council Regulation of Short Term Statistics, EC 1165/98). I Storbritannien finns Retail Price Index (RPI) som används för deflatering av Retail Sales Index (RSI). Kortfattat kan sägas att RPI kompletterar Storbritanniens CPI (Consumer Price Index) för prismätningar på vissa varor för att på det sättet fungera som representativ deflator till RSI. Den största beräkningsskillnaden mellan CPI och RPI är att den första använder sig av geometriska medelvärden medan den andra av aritmetiska. Det resulterar i större utvecklingstal för RPI i jämförelse med CPI.

Om detaljhandelns omsättningsstatistik

Vad som samlas in och hur det redovisas

Detaljhandelsstatistiken är en urvalsundersökning som mäter omsättningsutvecklingen för detaljhandeln månadsvis. Detaljhandelns omsättning, procentuella utvecklingstal och indexserier redovisas dels totalt, dels fördelade på de olika delbranscherna. Populationen utgörs av samtliga företag inom SNI 52, företaget är undersökningsobjekt och undersökningsvariabel är omsättning inklusive moms och exklusive export. Även om företaget har sin omsättning i flera branscher, tillfaller hela omsättningen huvudbranschen enligt företagsregistret. (Denna princip gäller genomgående för hela omsättningsstatistiken. För flertalet av de undersökta SNI branscherna menas med omsättning enbart försäljningsintäkter för varor och tjänster exklusive moms och inklusive export.)

För att mäta volymutvecklingen inom detaljhandeln, redovisas resultatet också i fast peningvärde. Detta görs för att kunna särskilja hur mycket av detaljhandelsomsättningen, som beror på rena prisförändringar och hur mycket som kan relateras till förändrade försäljningsvolym. Fastprisberäkning av omsättningen görs med hjälp av branschprisindex framtaget av enheten för prisstatistik på SCB. För att kunna jämföra en period med motsvarande period föregående år, som ofta inte omfattar lika många helger eller kalenderdagar, görs en kalenderkorrigering. Index för att beräkna omsättning i kalenderkorrigerade priser tas fram av SCB i samråd med HUI samt några stora aktörer på marknaden. En säsongsrensad serie och en trendserie tas också fram. X12-Arima används vid säsongsrensning och trendberäkningar. Idag finns det totalt ca 40 talet tidsserier.

Detaljhandelsstatistiken är en viktig statistikälla till nationalräkenskaperna (NR). Drygt 30 procent av underlaget till hushållens konsumtionsutgifter kommer från detaljhandelns omsättningsstatistik. Statistiken används också som underlag för nationalräkenskapernas produktionsberäkningar för SNI 52 (Detaljhandel utom motorfordon; reparation av hushållsartiklar och personliga artiklar), eftersom beräkningar av BNP sker både från användningssidan och produktionssidan.

Som den korta beskrivningen av detaljhandelsstatistiken antydde, är insamlingen utformad för att passa användningssidan. Uppgifterna inkluderar moms och exkluderar export. Uppgifterna till NR är summerade på branscher och beräknade kvartalsvis.

NR:s användningssida skulle egentligen behöva ha omsättningen fördelad på olika varor och tjänster. För att inte belasta uppgiftslämnarna för mycket samlas enbart total omsättning för aktuell period in. En sammanställning görs av omsättning per bransch/branschgrupp. Sedan används olika nycklar för att fördela omsättningen på varor och tjänster.

Kontaktperson: Vera Norrman, 08-506 943 04 och
Ylva Petersson, 08-506 945 30

Offentlig konsumtion

Oförändrad offentlig konsumtion

Den offentliga konsumtionen växte under tredje kvartalet 2005 med 0,2 procent i fasta priser jämfört med samma period föregående år. Denna förändring är så liten att utvecklingen bör betraktas som oförändrad. Noteras bör även att tredje kvartalet förra året var en period med minskande offentlig konsumtion.

Utvecklingen av den offentliga konsumtionen från och med det andra kvartalet såg tidigare ut som ett trendbrott, eftersom den flera kvartal långa nedgången brutits. Revideringarna av uppgifterna för första halvåret i år gör emellertid att bilden inte längre är fullt så entydig. Kommunerna har fortfarande en tillbakahållen konsumtion, utvecklingen för årets två första kvartal har reviderats ned, och såväl lönesumman som förbrukningen minskade under tredje kvartalet. Både landstingens och statens konsumtion ökade däremot. För landstingens del är det främst lönesummorna som växt. Staten har i första hand höjt sin förbrukning, men även försäljningen.

Några avgörande förändringar i kommunernas, landstingens och statens beteende går således inte att spåra i siffrorna för tredje kvartalet, utan de flesta förändringarna följer av den stegvisa revideringsprocess som nationalräkenskaperna genomgår.

Offentlig konsumtion¹

Volymförändring, procent

	Helår 2004	Kv 1 2005	Kv 2 2005	Kv 3 2005	Kv 3 2004
Totalt	0,1 (0,3)	-0,7 (-0,3)	0,0 (0,5)	0,2	-1,1
Landsting	1,0 (-0,3)	0,8 (0,6)	2,5 (2,6)	1,0	0,1
Kommuner	0,3 (1,0)	-1,2 (-0,3)	-0,2 (0,9)	-0,3	-0,3
Staten ²	-0,9 (-0,4)	-1,0 (-1,2)	-1,6 (-1,8)	0,3	-3,4

Källa: Nationalräkenskaperna

Revideringar och kvalitet

Sedan föregående kvartalsberäkning har räkenskapssammandragen för 2004 blivit tillgängliga. Dessutom har de definitiva beräkningarna för 2003 gett nya vikter för fastprisberäkningarna. Samtidigt som sammandragen leder till både ökad kvalitet och högre detaljeringsnivå i beräkningarna, får de nya vikterna ofta till följd att revideringar av både innevarande och föregående års siffror behöver göras.

Både urvalsundersökningen för kommunerna och den kvartalsenkät som landstingen svarar på saknade bortfall, något som stärker kvaliteten i uppgifterna. Det är dock viktigt att beakta att kvartalsuppgifterna till viss del fortfarande är baserade på de verksamhetsansvarigas prognoser. Trots den ökade kvaliteten i beräkningarna bör således tredje kvartalets uppgifter tolkas med försiktighet. Inför årsskiftet tenderar en stor mängd transaktioner att göras och vissa av dessa kan i ett senare skede komma att periodiseras om till andra kvartal än årets sista.

Tredje kvartalet saknar kalendereffekt. Kalendereffekterna för årets två första kvartal har räknats om. Detta innebär för kommunerna och landstingen att antalet arbetade timmar nu korrigerats med 3,1 respektive 2,1 procentenheter för första kvartalet. Motsvarande justeringar för andra kvartalet är -3,1 och -2,1 procentenheter. Med de tidigare korrigeringarna kan konsumtionen ha blivit något överskattad.

Den nya metoden för att beräkna banktjänster, FISIM, som presenterades i föregående nummer av Sveriges ekonomi, påverkar utvecklingen av den offentliga konsumtionen endast marginellt. Det offentliga sparandet påverkas inte.

Kontaktperson: Eva Hagsten, 08-506 942 27

¹ I samband med beräkningarna av tredje kvartalet har även vissa revideringar gjorts av föregående kvartal. Tidigare publicerad uppgifter presenteras därför inom parentes.

² Avser staten inklusive socialförsäkringssektorn

Fasta bruttoinvesteringar

Investeringsuppgången sprider sig i ekonomin

Investeringskonjunkturen i Sverige är fortsatt stark. Under tredje kvartalet ökade de fasta bruttoinvesteringarna i samma höga takt som tidigare under året. Den ihållande goda investeringskonjunkturen gör nu att investeringskvoten i ekonomin fortsätter att stiga stadigt. Fortfarande är det näringslivet som är drivkraften i uppgången. Inom byggsektorn har byggandet börjat öka även för annat än bostäder.

Den starka investeringskonjunkturen i Sverige håller i sig. De fasta bruttoinvesteringarna som började visa en mer markerad uppgång i början på 2004, efter den långa nedgången under åren 2001–2003, fortsatte att öka kraftigt under tredje kvartalet i år. Uppgången från andra kvartalet var 2,3 procent, säsongrensat. Det innebär en ökning med ca 9,5 procent omräknat till årstakt. Under tredje kvartalet i år var de fasta bruttoinvesteringarna 10 procent högre än under motsvarande kvartal i fjol. Det innebär att ökningen av investeringarna – i termer av BNP-bidrag – motsvarade halva BNP-tillväxten, som denna period uppgick till 3,4 procent. Investeringsuppgången under första halvåret i år visar sig nu, enligt de senaste nationalräkenskaperna, vara något starkare än tidigare beräknat.

Fasta bruttoinvesteringar

Volymindex 2000=100, säsongrensade kvartalsvärden

Efter revideringar framgår att de fasta bruttoinvesteringarna under första halvåret i år ökade med 10,4 procent jämfört med motsvarande period 2004, vilket en upprevidering med närmare 2 procentenheter jämfört med vad som tidigare redovisats. För de tre första kvartalen i år sammantagna var uppgången i de fasta bruttoinvesteringarna 10,3 procent, jämfört med motsvarande period 2004. Det är en mer än en dubbelt så hög ökningstakt som för motsvarande period i fjol.

Investeringskvoten fortsätter att förbättras

Den ihållande goda investeringskonjunkturen gör nu att investeringskvoten i ekonomin, dvs. investeringarnas andel av bruttonationalprodukten, BNP, fortsätter att stiga stadigt och nu börjar närma sig nivåerna från början av detta decennium. Under tredje kvartalet var sålunda de fasta bruttoinvesteringarnas andel av BNP 17 procent, vilket är klart högre än under de närmast föregående åren, men är fortfarande 1–1,5 procentenheter lägre än de högsta noteringarna från i början på detta decennium. Även rensat från bostadsinvesteringar är investeringskvoten fortfarande lägre än vid den tidpunkten. Investeringarnas andel av BNP, exklusive bostäder, var under tredje kvartalet i år 14 procent, vilket är ca 1,5 procentenheter lägre än under motsvarande period år 2000.

Mönstret i investeringsuppgången är ungefär detsamma som tidigare. Utbyggnaderna inom näringslivet är fortfarande den främsta drivkraften samtidigt som uppgången fortsätter att sprida sig till allt fler områden i ekonomin. Uppgången inom kommunerna, där de första tecknen på en förbättring registrerades under första kvartalet i år, har fortsatt samtidigt som uppgången inom byggsektorn breddats till att nu omfatta förutom bostäder även övriga byggnader och anläggningar.

Varuproducenter leder uppgången

Inom näringslivet fortsätter investeringarna att öka stabilt och i hög takt även tredje kvartalet, med totalt 11,7 procent jämfört med motsvarande kvartal 2004. Därmed har ökningstakten legat runt 12 procent här de senaste fyra kvartalen. Uppsvinget i investeringarna har nu nått och etablerats i de allra flesta huvudbranscher. Ett undantag är jord-, skogsbruk och fiske där investeringarna stagnerat i år efter förbättringarna där tidigare.

Särskilt snabb har uppgången varit i år inom de varuproducerande branscherna, med fortsatta förbättringar på bred front. Den positiva utvecklingen gäller i synnerhet för mineralvaruindustri samt branschen el, gas värme och vatten för vilka uppgången stegrades ytterligare under tredje kvartalet, till öknings på ca 95 respektive 40 procent. Även för de tungt vägande industriinvesteringarna fortsatte förbättringen under tredje kvartalet med närmast oförminskad styrka. Bland tjänsteproducenterna väger investeringarna särskilt tungt inom transportbranschen, företagstjänster och fastighetsförvaltning, och även där ökade investeringarna kraftigt under tredje kvartalet, med mellan 7 och 19 procent.

Fasta bruttoinvesteringar

Miljarder kronor, löpande priser. Volymförändring i procent

		2004			2005	
	Helår	3 kv	4 kv	1 kv	2 kv	3 kv
Näringslivet	343	7,1	12,1	12,3	12,9	11,7
Tillverkningsindustri	70	4,3	10,9	14,6	10,2	9,8
Tjänsteproducenter ¹	141	6,4	13,1	8,4	7,4	7,4
Företagstjänster	37	27,8	43,6	8,8	16,0	8,9
Offentliga myndigheter	71	-1,2	0,5	-6,5	2,4	1,3
Stat	39	4,7	9,8	-13,5	0,2	-2,7
Kommuner	32	-7,2	-8,1	3,0	5,0	5,9
Totalt	413	5,7	9,7	9,4	11,2	10,0
Maskiner	136	6,4	14,0	13,5	23,2	15,9
Transportmedel	38	-6,8	-11,4	16,5	-10,0	-6,6
Bostäder	64	20,0	22,8	19,4	19,5	16,2
Övriga byggnader	112	-1,3	3,0	-1,2	6,4	4,6
Programvaror m.m.	63	10,2	15,0	1,2	2,8	8,9

Källa: Nationalräkenskaperna

Dämpad investeringsenkät för 2006

Den investeringsenkät som presenterades i november i år och som täcker i princip hela näringslivet gav en i stort sett lika positiv prognos av investeringsutvecklingen för innevarande år som enkäten från i juni. För industrin, där uppgången nu är bred, beräknas investeringarna i år öka med 22 procent. Även energisektorn, varuhandeln och byggnadsverksamheten redovisar expansiva investeringsplaner för i år, med ökning på mellan 20 och 40 procent. Det är egentligen endast inom transportsektorn som investeringsviljan sviktar under 2005.

Ett nytt inslag i den senaste investeringsenkäten är en första prognos för investeringarna avseende 2006. Denna ger ett klart dämpat intryck och indikerar att toppen på näringslivets investeringskurva kan komma att uppnås i år. Det är egentligen endast fastighetsföretagens investeringar i nyproduktion av bostäder som planeras öka och dessutom kraftigt, med över 20 procent. Planerna för industriinvesteringarna pekar på en viss tillbakagång, men till en nivå som klart överstiger nivåerna för åren 2002–2004.

Inom den offentliga sektorn är investeringsbilden fortfarande tudelad mellan statliga myndigheter, som minskade sina investeringar med 2,7 procent, och kommunala myndigheter, som redovisade en ökning för tredje kvartalet i följd, med 5,9 procent. På den statliga sidan är det minskade väginvesteringar som drar ned utvecklingen medan den nya positiva bilden för kommunsektorn kan ses mot bakgrund av de förbättringar som håller på att ske där på den finansiella sidan.

Transportmedel avviker från trenden

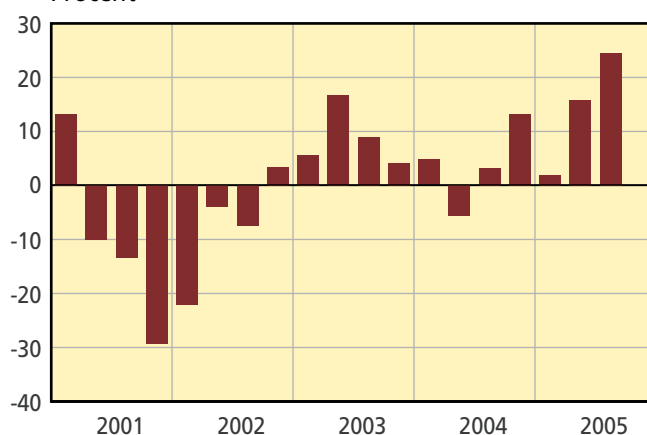
I likhet med andra kvartalet är bilden av stigande investeringar under tredje kvartalet relativt enhetlig även sett till typen av investeringar. Det är fortfarande maskin- och bostadsinvesteringar som ändå ökar snabbast, även om en mindre dämpning skett i ökningstakten, till en uppgång med ca 16 procent under tredje kvartalet. Efter en trög utveckling tidigare under året har nu också investeringarna i programvaror m.m. tagit bättre fart, med en ökning på ca 9 procent.

Det är endast investeringar i transportmedel som visar fortsatt kräftgång.

Inom bostadssektorn är det även under tredje kvartalet nybyggnationen som ökade snabbast, med 19 procent, jämfört med ombyggnationen av bostäder som under samma period steg med 11 procent. Medan ombyggnationen av bostäder fortsatte att stiga något dämpades dock ökningstakten för nybyggnationen ganska kraftigt och för andra kvartalet i följd. Dämpningen gäller för både småhus och framför allt för flerbostadshus, där ökningstakten närmast halverats från första till tredje kvartalet i år.

Beviljade bygglov för alla byggnader

Förändring från motsvarande kvartal föregående år
Procent

Källa: Bygglovsstatistiken

Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Största ökningen av bygglov på flera år

Efter en längre tids nedgång i byggandet av andra byggnader och anläggningar än bostäder ser nu utvecklingen ut att ha vänt uppåt även på detta område. Under tredje kvartalet steg byggandet av lokaler och anläggningar med 4,6 procent, vilket var nästan lika mycket som under andra kvartalet. Här lovar även byggloven gott inför den närmaste framtiden.

Den första försiktiga uppgång som skedde för beviljade bygglov för lokaler under andra kvartalet i år förstärktes dramatiskt under tredje kvartalet. Värdet av dessa, mätt som byggarea, ökade då preliminärt med hela 70 procent jämfört med motsvarande kvartal 2004. För bostäder skedde samtidigt en dämpning efter den kraftiga uppgången kvartalet innan. Sammantaget ökade värdet av byggloven med ca 25 procent under tredje kvartalet, vilket är den kraftigaste uppgången sedan fjärde kvartalet år 2000. Detta tillsammans med fortsatt optimistiska byggföretag i den senaste Konjunkturbarometern från november ger en ljus framtidsbild för byggsektorn.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

¹ Exklusive fastighetsverksamhet/bostäder

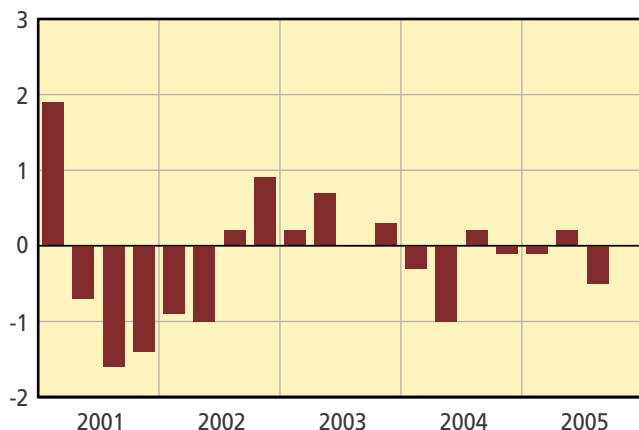
Lagerinvesteringar

Näringslivet fortsatte att minska sina lager

Näringslivets totala lager fortsatte att minska under tredje kvartalet i år, och i en större omfattning än under motsvarande kvartal förra året. Det medförde att lagren gav ett negativt bidrag med 0,5 procentenheter till den faktiska BNP-utvecklingen på 3,4 procent under tredje kvartalet, jämfört med tredje kvartalet i fjol. Under andra kvartalet var lagrens bidrag till BNP-tillväxten positivt, med 0,3 procentenheter.

Under tredje kvartalet var det främst minskningen av industrins lager som lämnade ett negativt bidrag till BNP-ökningen. Även lagren av växande skog inverkar negativt på tillväxten till följd av stormfällningen i början på året. Handelns lager gav däremot, i likhet med tidigare under året, ett positivt bidrag till produktionsökningen i ekonomin.

Lagerinvesteringarnas bidrag till BNP-tillväxten
Jämförelse med motsvarande kvartal föregående år
Procentenheter

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

För stora industrilager

Inom industrin skedde under tredje kvartalet ett omslag i utvecklingen av företagens lager. Efter det att industriföretagen byggt upp sina lager under de närmast föregående kvartalerna, i samband med dämpningen i industrikonjunkturen

skedde en ganska betydande avveckling av lagren under det senaste kvartalet. Trots lageravvecklingen var missnöjet över för stora färdigvarulager, enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer¹, lika utbrett bland företagen vid utgången av tredje kvartalet som vid utgången av andra kvartalet. Industrins färdigvarulager är dock fortfarande i klart bättre balans jämfört med läget under den senaste konjunkturbotten för industrin 2001. I slutet av september i år ansåg vart fjärde industriföretag att färdigvarulagren var för stora. Missnöjet över för stora färdigvarulager är för närvarande mest utbrett inom den kemiska industrin, inom stål- och metallverk samt sågverks- och livsmedelsindustrin.

Lagersituationen splittrad inom parti- och detaljhandeln

Inom handeln där en påbyggnad av lagren skett under tredje kvartalet är situationen splittrad mellan de olika delbranscherna. Tidigare har lagersituationen varit mest ansträngd inom handeln med motorfordon, men i samband med förstärkning av konjunkturen som skett inom branschen det senaste halvåret har företagen lyckats bringa ned sina lager ytterligare det senaste kvartalet. Även om lagren av bilar fortfarande är för stora är företagens lageromdömen nu de minst negativa sedan hösten 2003. Även inom partihandeln där konjunkturen också fortsatt att förbättras är lagren mer i balans än tidigare. Det samma, men mindre utsträckning, gäller för livsmedelshandeln. För sällanköpsvaruhandeln har däremot ett omslag i utvecklingen skett sedan i somras. Där visar nu en ökande andel av företagen missnöje över för stora varulager.

Kontaktperson: Bo Sandén, 08-506 946 94

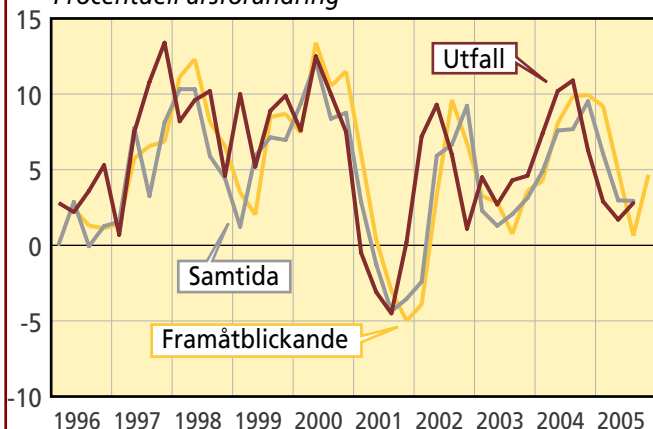
¹ I Konjunkturbarometern får företagen besvara frågan om deras färdigvarulager i nuläget är för stora, lagom stora eller för små. Nettoandelen företag av dem som anger för stora respektive för små färdigvarulager bildar sedan variabeln "färdigvarulager – nulägesomdöme".

SCB:s ledande indikatorer

De senaste värdena på de ledande indikatorerna visade att den snabbt avtagande tillväxten skulle plana ut under tredje kvartalet, för att därefter stiga under det fjärde. Den prelimi-

nära utfallssiffran för tredje kvartalet visar att botten kanske nåddes redan under andra kvartalet.

Ledande indikatorer för tillverkningsindustrin
Procentuell årsförändring

Så här görs diagrammet

De ledande indikatorerna, beräknas dels utifrån företagets utfall för det aktuella kvartalet och dels utifrån deras förväntningar om det kommande kvartalet, enligt Konjunkturinstitutets industribarometer. Utgångspunkten är kvalitativa uppgifter från företagen om deras syn på utvecklingen, det vill säga om produktionen ökar, är oförändrad eller minskar. Utifrån de kvalitativa uppgifterna skattas sedan de kvantitativa med hjälp av nationalräkenskapernas volymutveckling för tillverkningsindustrins kalenderkorrigerade förädlingsvärde. Detta görs med hjälp av ett så kallat Kalmanfilter.¹

¹ För mer information om metoden för den ledande indikatorn, se SCB:s webbplats www.scb.se/Grupp/ekonomi/_Dokument/OllerLI.pdf.

Kontaktperson: Lars-Erik Öller, 08-506 943 33

Produktiviteten

Produktiviteten växer starkt

Produktivitetsutvecklingen i det svenska näringslivet har sedan början av 1990-talet varit mycket stark. Detta gäller såväl i ett historiskt som i ett internationellt perspektiv. Det tredje kvartalet 2005 utgör inget undantag.

Produktivitetsutvecklingen är avgörande för tillväxten av de ekonomiska resurser som ett samhälle disponerar. Därför är produktivitetsutvecklingen en central ekonomisk variabel såväl på företags- och branschnivå som på nationell nivå.

Än så länge ges i de svenska nationalräkenskaperna dock inga produktionsbaserade mått på den offentliga sektorns utveckling i volymtermer, d.v.s. vid konstanta priser. Därför är det inte meningsfullt att studera utvecklingen av produktiviteten för hela ekonomin. En analys av enbart näringslivets produktivitet utgör ett bättre alternativ. Detta kommer dock att ändras redan från och med år 2006, när volymberäkningar kommer att göras för den dominerande delen av de

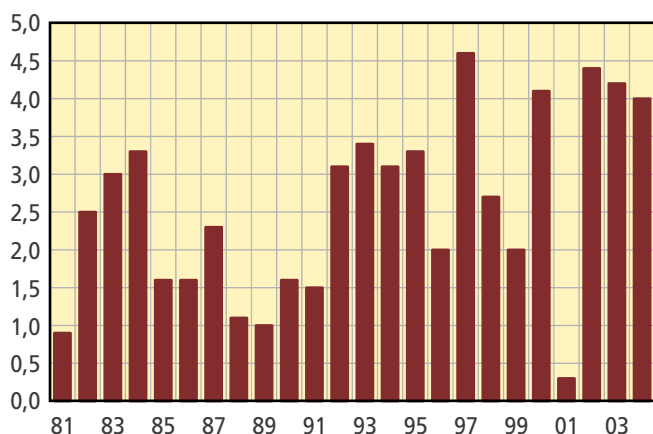
offentliga tjänster som individerna konsumerar (i stort sett vård, skola och omsorg).

Tillväxttakten har blivit klart högre

Tillväxten av näringslivets arbetsproduktivitet har under den senaste tioårsperioden varit väsentligt högre än under 1980-talet. Tillväxttakten har under nästan hela 1990-talet och tiden därefter varit omkring 50 procent högre än tidigare. Det enda undantaget från denna positiva bild utgörs av utvecklingen under 2001.

Arbetsproduktiviteten i näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2004

Sverige står sig väl internationellt

För att få en uppfattning om hur den svenska produktivitetens utvecklingen står sig internationellt har OECD-data använts. De ger en bild av utvecklingen i det privata näringslivet, som definieras som hela ekonomin exklusive den offentliga sektorn. Proportionen mellan de olika delar av vissa branscher som räknas till näringslivet respektive den offentliga sektorn skiljer sig dock mellan länderna. Skillnaderna återfinns främst inom hälsovård och utbildning. Jämförelsen blir därför lite haltande, men säger likafullt en hel del om de faktiska skillnaderna i tillväxttakt mellan länderna.

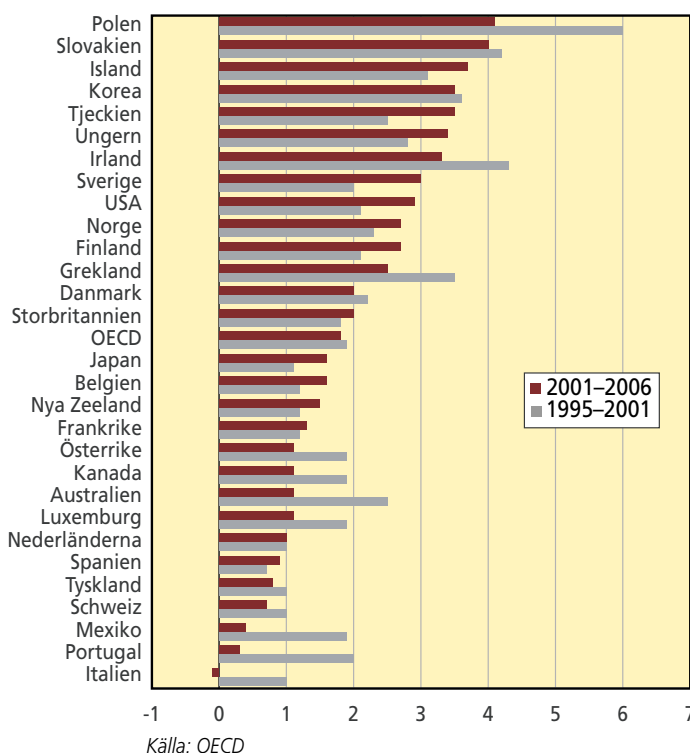
OECD har sammanställt data för såväl nya som gamla medlemsländer från och med 1995. Dessa uppgifter baseras på faktiska data som funnits tillgängliga sen våren 2005, samt OECD:s prognoser för utvecklingen under resten av detta år och kommande år¹.

Enligt OECD:s bedömning kommer produktiviteten i Sveriges näringsliv under åren 2001–2006 i medeltal att växa med 3 procent per år vilket förväntas bli klart överträffat bara av fem av de nya OECD-länderna; Polen, Slovakien, Korea, Tjeckien och Ungern. Av de gamla OECD-länderna är det bara Island och Irland som överträffar den svenska tillväxten. Däremot är tillväxten väsentligt svagare i de stora EU-länderna Frankrike, Tyskland och Italien.

Det har skett en tydlig acceleration av det svenska näringslivets arbetsproduktivitet under de senaste åren, jämfört med utvecklingen under perioden 1995–2001. Tillväxttakten ökade då från 2 till 3 procent per år. Denna utveckling har ingen motsvarighet i något annat land.

Arbetsproduktivetsutvecklingen inom näringslivet i OECD-länderna under perioderna 1995–2001 och 2001–2006

Procent per år

Källa: OECD

Många länder har ökat produktivitetstillväxten, men inte så mycket, och för en hel del har utvecklingen till och med mattats av. Eftersom 2001 var ett speciellt svagt år i Sverige kan det förklara en del av skillnaden mellan perioderna. Detta är dock inte någon huvudförklaring, och en jämförelse med arbetsproduktivitetsens utveckling i USA är särskilt intressant. Den amerikanska produktivitetstillväxten var högre än den svenska fram till 2001, men USA förväntas bli distanserat av Sverige åren därefter.

Den tekniska utvecklingen av stor betydelse

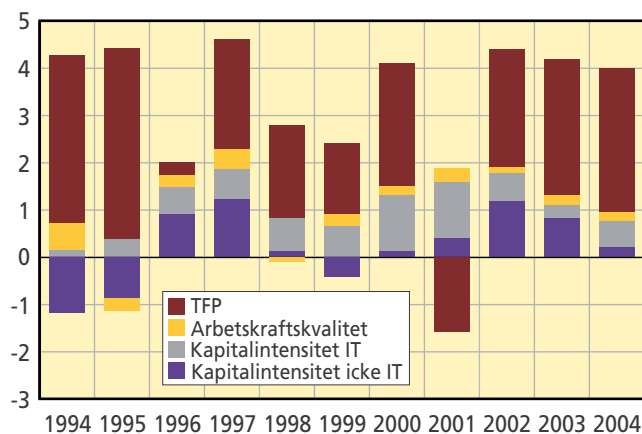
Med hjälp av den teknik som går under namnet Growth Accounting², eller tillväxtbokföring, kan tillväxten i näringslivets arbetsproduktivitet delas upp på förändringar av insatsen av olika produktionsfaktorer.

¹ Bedömningen publicerades i *Economic Outlook* i juni 2005.

² För vidare förklaring se kapitlet "Economic growth in Sweden, new measurements" i SCB:s "Yearbook on Productivity 2005" http://www.scb.se/Grupp/internationellt/_Dokument/Yearb%20on%20Productivity%2005.pdf

Produktivitetsutvecklingen i näringslivet 1993–2004, delkomponenter

Procentuell förändring jämfört med föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna och SCB:s
Yearbook on productivity 2005

Data t.o.m. 2004

Av diagrammet ovan framgår att ökad kapitalintensitet har gett ett bidrag till tillväxten i arbetsproduktivitet på omkring en procentenhet förutom under de allra första åren, då samsättningen växte så snabbt att tillförseln av kapitaltjänster inte riktigt hängde med. De snabbt växande IT-kapitaltjänsterna har stått för mer än hälften av ökningen av kapitalintensiteten under senare år, med undantag för år 2003.

Även en ökad kvalitet i arbetskraften, främst skapad av en ökad utbildningsnivå, har gett ett begränsat men positivt bidrag nästan alla åren. Helt avgörande har dock varit totalfaktorproduktiviteten. Med detta begrepp avses den tillväxt i produktiviteten som inte kan förklaras av ökade insatser av olika produktionsfaktorer. Denna faktor antas bero på att kunskaperna ökar, att de sprids enklare och att de utnyttjas bättre. Det gör att denna faktor också anses vara ett mått den tekniska utvecklingen. I genomsnitt har totalfaktorproduktiviteten stått för 2 av de knappa 4 procent som varit arbetsproduktivitetens genomsnittliga tillväxttakt under perioden 1993–2004.

Varuproducenterna har vuxit snabbast

Vid en jämförelse av tillväxten i arbetsproduktivitet mellan den tjänsteproducerande och den varuproducerande delen av näringslivet utfaller den till varuproduktionens fördel.

Tjänstesektorns väsentligt svagare utveckling kan delvis vara ett utslag av den deflatering som görs för att produktionen mätt i löpande priser skall omvandlas till ett mått i fasta priser. Deflateringen av tjänsteproduktionen har tidigare i hög grad baserats på löneutvecklingen inom tjänstebranscherna. Detta har lett till en överskattning av prisutvecklingen och en underskattning av volymutvecklingen, och därmed av produktivitetens utvecklingen. Under de senaste åren har produktionsbaserade prisindex utvecklats och successivt införts i nationalräkenskaperna.

Arbetsproduktiviteten. En jämförelse mellan de tjänste- och varuproducerande delarna av näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående år

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. 2004

Näringslivets arbetsproduktivitet har som visats ovan vuxit med 3 procent per år i genomsnitt under det senaste dryga decenniet. Den tjänsteproducerande delen har då ökat med 2 procent per år, medan varuproducenterna har nått en produktivitetstillväxt på nästan 5 procent per år. Det finns inte heller någon tendens till att tillväxttakten skulle avta.

Även om tillväxttakten i arbetsproduktiviteten varierat mellan åren så ligger bägge kurvorna i diagrammet ovan i var sitt smala intervall. Värdena för de enskilda åren varierar kring dessa medelvärden med som mest drygt 2 procentenheter. Det enda undantag utgörs av det extrema året 2001 i den varuproducerande delen av näringslivet.

En uppdelning av varuproducenterna på de viktigaste huvudbranscherna ger dock en klart splittrad bild. Den dominerande tillverkningsindustrin utgör det drivande elementet med en produktivitetens utveckling på 7 procent per år, medan byggindustrin har rört sig kring nollstrecket.

Utvecklingen för de två tunga tjänstebranscherna handeln respektive transporter och kommunikationer är också mycket olika. Efter en ryckig men god produktivitetstillväxt för kommunikationsbranschen, när tillväxttakten varierade mellan 3 och 8 procent per år 1994–97, har den haft mycket svårt att komma tillbaka från bottenläget på drygt 2 procent 1998. Det har tagit fem år av kontinuerligt ökad tillväxt för att nå en tillväxttakt på 5 procent 2003 och 2004. Tillväxttakten för arbetsproduktiviteten i handeln har däremot trendmässigt avtagit. Detta utgör en tydlig kontrast till den mycket starka produktivitetens utvecklingen inom den amerikanska detaljhandeln under samma period.

Stabil utveckling de senaste åren

Skall man kunna följa den allra senaste produktivitetens utvecklingen måste man använda sig av kvartalsdata. Dessa är mycket mer osäkra, eftersom beräkningarna är baserade på ett betydligt sämre statistiskt underlag. De faktiska variationerna är också betydligt starkare vilket gör det svårare att upptäcka strukturella förändringar. I diagrammet nedan har därför såväl årsdata som kvartalsdata för hela näringslivet

förts in. Förändringen mellan kvartalen har räknats om till årstakt för att underlätta jämförelsen.

Efter den mycket turbulenta inledningen på det nya årtusendet har produktivitetens utveckling för hela näringslivet varit mycket stabil, och detta gäller också för de tre första kvartalen under detta år. Nivån är påfallande hög. Denna har kunnat uppnås såväl vid konjunkturtoppen år 2000 som, mer naturligt, under uppgången 2002–2003. Det är bara under den kraftiga konjunkturedgången 2001 som takten i produktivitetens utveckling inte alls kunde upprätthållas. Som framgick av analysen som genomfördes med hjälp av tillväxtbokföringen så berodde detta på att totalfaktorproduktiviteten detta år gav ett lika stort negativt bidrag till tillväxten som det positiva bidraget den gett normalt.

Arbetsproduktiviteten inom näringslivet

Procentuell förändring jämfört med föregående år, resp. föregående kvartal, säsongrensat, uppräknat till årstakt. Fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Redan tidigare har den varuproducerande delen av näringslivet lyfts fram i det mer långsiktiga perspektivet. Skillnaden i variationsbredd för tillväxttakten mellan de varu- och tjänsteproducerande delarna är ännu tydligare i den kvartalsvisa utvecklingen under de senaste åren. Det finns inte heller någon tydlig tendens till en krympande skillnad, vare sig när det gäller nivå eller amplitud. Fortfarande är produktivitetens utveckling ungefär dubbelt så hög i den varuproducerande delen av det privata näringslivet som i den tjänsteproducerande, och svängningarna mellan kvartalen är mycket större. Efter en topp i början av 2004 så sjönk tillväxttakten för produktiviteten såväl i varu- som i tjänsteproduktionen. Detta kan ha berott på det tillfälliga hacket i konjunkturkurvan vid årsskiftet 2004–2005 som drastiskt sänkte tillväxttakten i ekonomin. Denna tillfälliga svacka har nu övervunnits och en ökad efterfrågan har återigen stärkt produktivitetstillväxten.

Den ökade produktionen har dock inte kunnat mötas enbart med en snabbare produktivitetstillväxt, utan det har också krävts en ökad insats av fler arbetstimmar. Detta är en naturlig utveckling i denna konjunkturfase, även om ökningen av antalet arbetade timmar i näringslivet kommit sent.

Arbetsproduktiviteten i de varu- respektive tjänsteproducerande branscherna

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Industrins produktivitetstillväxt svänger kraftigt

Industrin har under de sista åren upplevt en dramatisk utveckling, då produktivitetens utveckling först sjönk från drygt 3 procent tredje kvartalet 2003 ned till nästan noll andra kvartalet i år. Under det tredje kvartalet steg produktiviteten återigen med 2,5 procent.

Arbetsproduktiviteten i industrin

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensat och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Dramatiken blir ännu mer uppenbar om man räknar om produktivitetens utveckling i årstakt. Förändringen mellan det andra och tredje kvartalet 2005 motsvarar en förändring från en knapp procent till en på drygt 10 procent räknat i årstakt. Motsvarande fall i slutet av 2003, mellan det andra och tredje kvartalet var nästan lika dramatiskt eller från 11 till 3 procent per år. Denna dramatik är också ett uttryck för att mätningen av den kvartalsvisa utvecklingen är behäftad med en betydande osäkerhet.

Generellt har industrins produktivitet växt mycket starkt under de senaste åren. Under den sista treårsperioden, från och med det sista kvartalet 2002 till och med det tredje kvartalet i år, så har produktivitetstillväxten överstigit 10

procent räknat i årstakt under inte mindre än åtta kvartal. Det är dessutom bara under det andra kvartalet 2005 som tillväxttakten hamnat under 3 procent.

Produktiviteten växer stabilt i handeln

Produktivitetstillväxten i handeln har legat på en, med hänsyn till att det är frågan om kvartalsdata, förvånansvärt stabil nivå de senaste sex åren. Förutom två av de tre första kvartalen under denna period så har tillväxttakten i arbetsproduktivitet varit lägre än knappt 0,5 procent två gånger, och varit högre än 1 procent bara en gång. Det innebär att tillväxten under 17 av de 20 kvartalen, från och med det sista kvartalet 2000 till och med det tredje kvartalet 2005, låg inom detta smala intervall. Det kan tyda på att turbulensen och konkurrenstrycket inom handeln inte varit så stort.

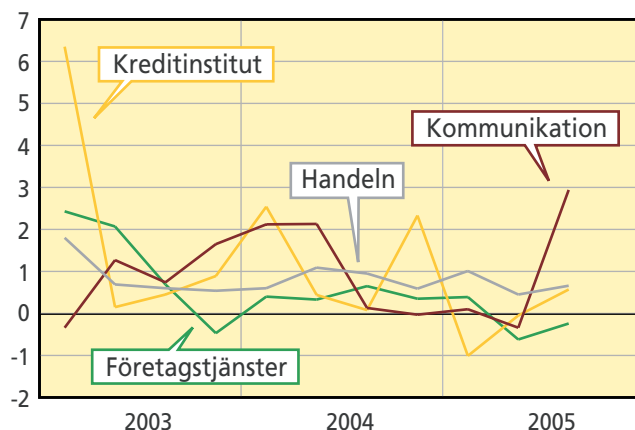
Detta framgick också av den analys som SCB¹ gjort av struktumvandlingens betydelse för produktivitetens utvecklingen inom detaljhandeln under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet. Av den framgick att det visserligen var relativt många företag som bytts ut, men dessa var i regel små. Utslagning av gamla lågproduktiva företag och nyetablering av nya företag med högre produktivitet stod bara för en knapp tredjedel av produktivitetens utvecklingen i branschen.

De marknadsandelstvinsten som företag med högre produktivitet gjorde på de andras bekostnad var av ännu mindre betydelse. Bara en tiondel av produktivitetens utvecklingen berodde på denna faktor. Det innebär att den större delen av tillväxten skedde inom befintliga företag med oförändrade marknadsandelar².

I andra tunga tjänstebranscher som transporter och kommunikationer, finansiell verksamhet och företagstjänster, har företagen haft en jämfört med handel betydligt mer turbulent resa.

Arbetsproduktiviteten i vissa tjänstebranscher

Procentuell förändring jämfört med föregående kvartal, säsongrensad och i fasta priser

Källa: Nationalräkenskaperna

Data t.o.m. tredje kvartalet 2005

Den genomsnittliga tillväxttakten för produktiviteten i dessa branscher har för hela 2000-talet legat på halva den nivå som handeln uppnådde, med undantag för kommunikationssektorn. I kommunikationsbranschen finns många olika typer av företag, från taxiföretag till bredbandsleverantörer, men IT-delen av branschen har stått för en stor del av den tillväxt som skett. Som tidigare nämnts har kommunikationsbranschen haft mycket svårt att återigen nå den takt i produktivitetstillväxten som den uppnådde under den allra första tiden efter decennieskiftet. Först under det tredje kvartalet 2005 har kommunikationsbranschen återigen uppnått ett mycket högt tillväxttal för sin arbetsproduktivitet.

Kreditinstituten har nästan samma produktivitetens utveckling i genomsnitt som handeln och kommunikationsbranschen under period 2001–2005. Branschen företagstjänster har bara nått en tredjedel av denna tillväxttakt, det innebär att den bara vuxit med 1 procent per år, jämfört med de andra branschernas 3 procent. Under den sista halvan av perioden har dock dess produktivitet ökat med 2 procent per år, vilket innebär att den i praktiken hade en oförändrad produktivitetsnivå under åren 2000–2002. Dramatiken har nämligen varit väsentligt större under 2000-talet i branschen företagstjänster än i branschen kreditinstitut. Utslagningen av konsulter har uppenbarligen varit större än av banker och finansbolag. Den begränsade produktivitetens utvecklingen i den finansiella sektorn och en samtidig mycket god lönsamhet tyder på att konkurrenstrycket skiljt sig från det i företagstjänstebranschen.

Kontaktperson: Hans-Olof Hagén, 08506 944 66

¹ För vidare förklaring se kapitlet "Structural change and productivity growth in the Swedish retail trade industry" i SCB:s "Yearbook on Productivity 2005" http://www.scb.se/Grupp/internationellt/_Dokument/Yearb%20on%20Productivity%2005.pdf

² Egentligen är det inte marknadsandelen som mätts, utan sysselsättningsandelen. Men eftersom såväl försäljningen per sysselsatt, som förädlingsvärdet per sysselsatt, är större i de mer produktiva företagen, så har de vunnit minst lika stora marknadsandelar som sysselsättningsandelar.

Arbetsmarknad

Arbetsmarknaden tredje kvartalet 2005

Sysselsättningen ökade med ca 33 000 personer mellan tredje kvartalet 2004 och tredje kvartalet 2005 men arbetslösheten minskade ändå inte. Konjunkturuppgången har således, med lång eftersläpning, börjat få effekter på sysselsättningen. Ökningen har dock nått och jämnt varit tillräcklig för att motsvara arbetskraftens ökning, vilket är förklaringen till att arbetslösheten inte har minskat.

Antalet arbetade timmar ökade under perioden mer (med 2,1 procent) än antalet sysselsatta enligt AKU, vilket innebär att medelarbetstiden ökade. Det kan röra sig om såväl minskat deltidsarbete som ökat övertidsarbete, men också minskad frånvaro från arbetet på grund av minskad sjukdom, eller av andra orsaker. Antalet lediga platser ökade, främst i den privata sektorn. Antalet vakanser, som mäter den akuta arbetskraftsbristen, ökade med över 15 procent och uppgick till 13 900.

En av de mest positiva förändringarna var minskningen av antalet långtidsarbetslösa med ca 18 000 personer. Fortfarande hörde dock ungefär en tredjedel av de arbetslösa till

denna kategori, dvs. sådana som haft en sammanhängande arbetslöshetsperiod om mer än 6 månader.

Antalet anställda ökade framför allt i byggindustrin, fastighetsbolagen, uthyrnings- och servicefirmorna och i vissa tjänstenäringsringar. Tillverkningsindustrin fortsatte sin nedgång men det blev ändå en sammanlagd ökning av antalet anställda med 0,7 procent i den privata sektorn. I den offentliga sektorn, såväl staten som kommunerna, fortsatte antalet anställda att minska, vilket bidrar till att förklara den relativt blygsamma ökningen av sysselsättningen. Eftersom kvinnorna antalsmässigt dominerar i den offentliga sektorn och männen i den privata, är det inte överraskande att antalet anställda minskade bland kvinnorna men ökade bland männen.

Antalet anställda i Stockholms län minskade något till skillnad från de två andra storstadslänen, som hade en ökning på närmare 3 procent jämfört med tredje kvartalet 2004.

Kontaktperson: Claes-Håkan Gustafson, 019-17 61 19

Några nyckeltal för arbetsmarknaden

År	Arbetade timmar, förändring jämfört med föreg. år ¹ procent AKU	Sysselsatta 1 000-tal AKU ³	Arbetslöshet procent AKU	Andel sjuk- frånvarande ⁴ AKU	Sysselsättning enligt regering- ens mål ⁵ AKU	Andel avgångna ⁶ KS	Vakans- grad ⁷ procent KVIKS	Genomsnittl. rekryterings- tid, mån. ⁸ KVIKS
Kvartal	procent							
2003 1	-1,4	-0,5	4 172	4,7	4,4	76,9	3,1	0,6
2	-2,8	-2,5	4 268	4,6	4,1	78,1	2,8	0,3
3	-1,7	-1,3	4 295	5,0	3,7	78,3	3,1	0,4
4	0,0	-0,5	4 200	5,2	4,1	77,2	3,1	0,4
2004 1	-1,8	0,6	4 146	5,9	4,1	76,2	2,7	0,4
2	1,9	1,4	4 234	5,5	3,7	77,3	2,7	0,5
3	-0,9	0,0	4 285	5,6	3,4	77,7	3,1	0,4
4	-0,6	1,3	4 189	5,1	3,7	76,5	3,0	0,4
2005 1	0,8	-3,0	4 146	5,6	3,8	75,8	2,6	0,5
2	3,2	3,2	4 269	6,1	3,4	77,7	2,9	0,3
3	2,1	0,6	4 335	6,2	3,2	78,1	2,9	0,3

¹ Procentuell förändring jämfört med motsvarande kvartal ett år tidigare. Data är ej justerade för olikheter i helgdagars placering och övriga ledigheter. AKU-data avser arbetade timmar i genomsnitt per vecka under kvartalet och NR-data avser volymen arbetade timmar per kvartal. AKU-jämförelsen är fr.o.m. andra kvartalet 2005 baserad på de länkade värdena motsvarande kvartal 2004.

² I samband med årsberäkningarna för 2002 reviderades nivåer och utveckling av arbetade timmar något för kvartalen såväl bakåt som framåt i tiden.

³ AKU-jämförelsen är fr.o.m. andra kvartalet 2005 baserad på de länkade värdena motsvarande kvartal 2004. Vid jämförelsen ett år bakåt skall det omräknade värdet 4 302 000 för sysselsatta kvartal 3 år 2004 användas.

⁴ Andel av de sysselsatta i åldern 16–64 år som uppgivit att de varit frånvarande från arbetet pga. sjukdom hela referensveckan.

⁵ Regeringen har som mål att 80 procent av befolkningen i åldern 20–64 år skall vara sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden. Som sysselsatta på den reguljära arbetsmarknaden räknas sysselsatta enligt AKU exklusive friårslediga, personer i de konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska programmen bristyrkesutbildning, allmänt anställningsstöd, förstärkt anställningsstöd, särskilt anställningsstöd, offentligt tillfälligt arbete (OTA), resursarbeten i offentlig verksamhet och stöd till start av näringsverksamhet (enligt statistik från AMS).

⁶ Andel avgångna definieras som antalet avgångna med tillsvidare anställning dividerat med antalet tillsvidareanställda. Tidsserien avser den privata sektorn.

⁷ Vakansgrad definieras som antalet vakanser (obemannade lediga jobb som kan tillsättas omedelbart) dividerat med antalet anställda. Tidsserien avser den privata sektorn.

⁸ Genomsnittlig rekryteringstid definieras som antalet lediga jobb dividerade med antalet nyanställda. För en härledning av detta mått hänvisas till Ante Farms artikel i Ekonomisk Debatt 2003:6 http://www.sofi.su.se/~afa/docs/Den_nya_vakansstatistiken.pdf.

Summary

Many bright spots in the Swedish economy

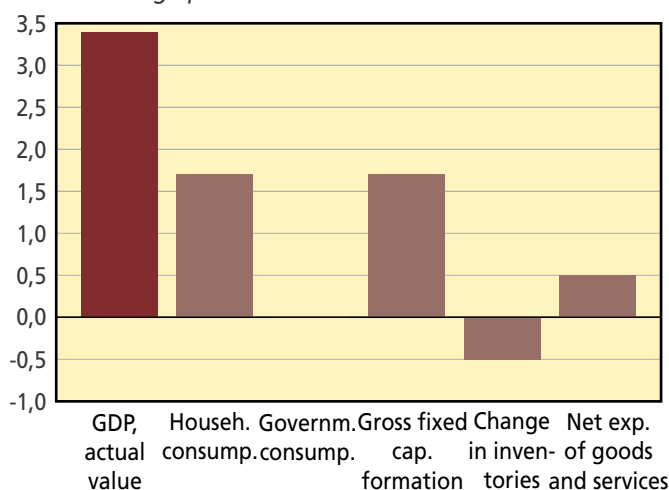
Most things are on track in the Swedish economy. During the third quarter, GDP continued to increase sharply while inflation was among the lowest in Europe. The main driving forces are an increased international demand, a weak Swedish krona during autumn and historically low interest rates. The upswing of the stock market, rising housing costs and political promises prior to the 2006 election have resulted in economic optimism.

Industrial production continued to increase at a high rate. The construction sector is growing remarkably while the manufacturing industry is escalating at a more moderate rate. Service industries are also expanding, especially in wholesale/retail trade, the financial sector and the business service sector. During the third quarter there was also a rise in employment. However, unemployment will remain unchanged since the increase in the labor force is on the same level as the increase in employment.

Industrial productivity continues to grow strongly. An article on development of productivity shows among other things that Sweden is doing well compared to other nations of the world. Investments in machinery as well as housing and household consumption lead the growth figures.

Contribution to GDP growth

*Change third quarter 2005 compared to the same quarter previous year
Percentage points*

Source: National accounts

In an article, we have given an example of an alternative way to calculate contributions to GDP growth by breaking down imports by each sector instead of only subtracting imports from exports. This gives a supplementary picture of the driving forces in the Swedish economy. These calculations show that foreign demand is even more important as a driving force for growth than the traditional picture where

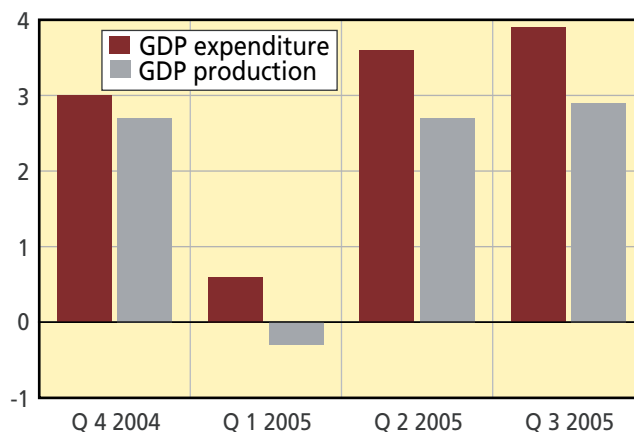
investments and household consumption are the major parts.

A comparative study has also been carried out on the volume development in retail trade and the household consumption of national accounts. In this study a previously unexplained difference in levels is investigated. An explanation for this difference is that prices for electronic goods have fallen sharply.

In Sweden, GDP calculations are made according to the expenditure approach and the production approach. There are so far no separate calculations according to the income approach. During the last year, GDP calculations according to the production approach have normally been lower than those according to the expenditure approach. The national accounts must then be reconciled in order to obtain a final total figure. These reconciliations are presented in connection with the press release for GDP and are found on Statistics Sweden's website: <http://www.scb.se/statistik/NR/NR0103/avstämningkv32005.doc>

Calculation of GDP growth using the expenditure and production approaches

Percent change from the same quarter previous year

Source: National accounts Data up to and incl. third quarter 2005

It is not unusual that there is a difference between the two calculation methods, but it is rather alarming that this difference increases over time. Over the last year this difference has varied from 0.3 to 1.0 percentage point. This difference can be seen as a measure of uncertainty that occurs in the GDP statistics. Based on both approaches, growth during the third quarter has been very strong and lies in the interval 2.9–3.9 per cent, confirming that Sweden's economic growth is very healthy.

Frågor om innehållet i denna publikation kan ställas till:

Monica Nelson-Edberg, redaktör	08-506 945 66
Leif Munters, redaktör	08-506 945 09
Bo Bergman	08-506 945 42
Hans-Olof Hagén	08-506 944 66
Eva Hagsten	08-506 942 27
Vera Norrman	08-506 943 04
Bo Sandén	08-506 946 94
Lars-Erik Öller	08-506 943 33
Olle Djerf, konsult, SCB	

Medskribenter:

Ann-Marie Bråthén, nationalräkenskaperna
Mattias Bågling, nationalräkenskaperna
Ylva Petersson, nationalräkenskaperna
Claes-Håkan Gustafson, arbetsmarknad

Grafisk form och webbpublicering:

Monica Andersson	08-506 943 62
Arne Orrgård	08-506 950 73

Förfrågningar kan även göras via e-post med adress: fornamn.efternamn@scb.se.